

025.62

๙ 612 ๙

1.2

สภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด
ของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธีรภรณ์ มณีโยย

12 ก.พ. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์

พฤษภาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

196324

สภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด
ของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ

บทคัดย่อ
ของ
ธีราภรณ์ มณี้อย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์
พฤษภาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด และเพื่อเปรียบเทียบปัญหา และความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาที่มามีใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของมหาวิทยาลัยของรัฐ 7 สถาบัน จำนวน 170 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test

ผลการวิจัยมีดังนี้ :

1. นิสิตที่มามีใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดส่วนใหญ่ เป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สิ่งพิมพ์ที่ชอบยืมมากที่สุด คือ วิทยานิพนธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการทำวิจัย สาเหตุที่ไปใช้บริการ เป็นเพราะไม่มีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการในห้องสมุดของตน และการไปขอยืมนั้น นิสิตได้ไปยืมด้วยตนเองมากที่สุด
2. นิสิตที่มามีใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้บริการในสถาบันที่ตนศึกษาอยู่ และสถาบันอื่นที่ไปขอใช้บริการ ในระดับปานกลาง ข้อที่เป็นปัญหาร่วมกันในอันดับแรก คือ ไม่สามารถมาใช้บริการยืมในห้องสมุดของตน และที่สถาบันอื่น ในช่วงที่นอกเวลาราชการได้ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับกฎระเบียบนั้น เป็นปัญหาในระดับปานกลางเช่นกัน ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ จำนวนสิ่งพิมพ์ที่กำหนดให้ยืม 3 เล่ม/คน นั้นน้อยเกินไปและเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุด พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นิสิตต้องการให้ห้องสมุดปรับปรุง หรือจัดบริการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้บริการในสถาบันที่ตนศึกษาอยู่ และในสถาบันอื่น รวมทั้งเรื่องของระเบียบการยืมในระดับมาก สำหรับในห้องสมุดของตน นิสิตต้องการให้มีบัญชีรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันไว้ เพื่อใช้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการ ในการไปใช้บริการ ที่สถาบันอื่นนั้น นิสิตต้องการยืมสิ่งพิมพ์ในช่วงที่นอกเวลาราชการได้ในระดับมาก สำหรับความต้องการในเรื่องของกฎระเบียบ พบว่า นิสิตต้องการให้สามารถยืมสิ่งพิมพ์ได้ มากกว่า 3 เล่ม ในระดับมากเช่นกัน และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการในการให้บริการในห้องสมุดของตน และในสถาบันอื่น พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในเรื่องของระเบียบการยืม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

INTERLIBRARY LOAN OF STATE UNIVERSITY STUDENTS : USAGE,
PROBLEMS AND NEEDS

AN ABSTRACT

BY

DHIRAPORN MANEEYOI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Library Science
at Srinakharinwirot University

May 1995

This study aimed to investigate and compare interlibrary loan services, especially those concerning usage, problems, and needs of state university students. The subjects which consisted of 170 undergraduate and graduate students of 7 state universities were obtained by accidental sampling. Rating-scale and multiple-choice questionnaires were administered. The data were analyzed by percentage, means, standard deviation and F-test.

Major findings were as follows:

1. Most students using interlibrary loan services were graduate students. Their mostly borrowed printed materials were theses which fulfill their research needs. The reason for using this service was that the required theses were not available in their own libraries. Most students had visited other libraries to borrow materials by themselves.

2. The problems concerning all aspects of interlibrary loan services as identified by the students were at the moderate level. The problems included the unavailability of services after official working hours (8.30-16.30), and the 3-volume lending limit per person which was considered as being a too small amount. However, it was found that there was no significant difference among those problems.

3. The students suggested university libraries improve or provide more kinds of interlibrary loan related services including improving the service regulations at the high level. They wanted their libraries to acquire a union list of books of other institutions for browsing at the highest level. They also wanted to be able to borrow books after the official working hours and to borrow more than 3 volumes at the high level. When comparing the students' service needs, it was found that there was no significant difference. However, their opinions concerning loan regulations were found to be significantly different at the .05 level of confidence.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ผกายวรรณ เจียมเจริญ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ผกายวรรณ เจียมเจริญ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 3 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2538

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และสำนวนภาษาด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ผกายวรรณ เจียมเจริญ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้สนับสนุนในด้านทุนการศึกษา และทุนการทำปริญญานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ ดร.สุนทร แก้วลาย ดร.วีระ สุภากิจ อาจารย์อัญชลี สุตธรรม อาจารย์พิมล เมฆสวัสดิ์ อาจารย์วันดา วงศ์วัฒนะ อาจารย์ฤทธิชัย เตชะมัทธนันท์ อาจารย์เรวดี อินทสระระคุณมอบเรียร วงศ์ภักดี ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนชาวบรรณารักษ์ทุกคนที่ให้กำลังใจ และความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครูและอาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย สิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดผลจากความสำเร็จครั้งนี้ขอมอบให้ "แม่" ซึ่งเฝ้ามองความสำเร็จ และความก้าวหน้าของลูกมาด้วยความห่วงใยและดูแลลูกตลอดมา

ธีราภรณ์ มณีย้อย

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ความรู้เกี่ยวกับการยืมระหว่างห้องสมุด	6
	ความหมายและวัตถุประสงค์	6
	การยืมระหว่างห้องสมุดในต่างประเทศ	8
	การยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย	11
	ความเป็นมาของการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย	11
	ขอบเขตหรือประเภทของวัสดุที่ควรยืม และไม่ควรมยืมระหว่างห้องสมุด ..	12
	ระเบียบปฏิบัติการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา	13
	ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย	16
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
	งานวิจัยในต่างประเทศ	18
	งานวิจัยในประเทศไทย	19
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	22
	การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	22
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	24
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	29
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	29
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	29
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
	สภาพการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐใน	
	เขตกรุงเทพมหานคร	30
	ปัญหาการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขต	
	กรุงเทพมหานคร	39
	ความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ	
	ในเขตกรุงเทพมหานคร	42
	เปรียบเทียบปัญหาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของ	
	รัฐในเขตกรุงเทพมหานคร	45
	เปรียบเทียบความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัย	
	ของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร	47
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	51
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	51
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	51
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	52
	อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	55
	ข้อเสนอแนะ	58
	บรรณานุกรม	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก จดหมายขอความร่วมมือในการวิจัยและแบบสอบถาม	65
ภาคผนวก ข แนวปฏิบัติทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2534	77
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญ	82
ประวัติย่อของผู้วิจัย	84

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรที่ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	23
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	24
3	จำนวนแบบสอบถามที่ต้องการและได้รับกลับคืนมา จำแนกตามสถาบันการศึกษา	27
4	แหล่งที่ทำให้ผลิตทราบว่าในสถาบันที่ศึกษาอยู่มีบริการ การยืมระหว่างห้องสมุด	30
5	ความถี่ในการขอแบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดที่นำ ไปยืมสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดสถานบันอื่นๆ	31
6	วัตถุประสงค์ที่ไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	32
7	สาเหตุที่ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น	33
8	ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ไปขอยืมระหว่างห้องสมุด	34
9	แนวทางที่ใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมจากสถาบันอื่น ๆ	35
10	ลักษณะของการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	36
11	ปริมาณการใช้แบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิต	37
12	สาเหตุที่ไม่ใช้แบบฟอร์มการยืม	38
13	ปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ในสถาบันที่ศึกษาอยู่	39
14	ปัญหาเกี่ยวกับการไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น	40
15	ปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด	41
16	ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษา อยู่ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด .	42
17	ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่นๆ ได้ปรับปรุง หรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	43
18	ความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิต ต้องการให้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติม	44
19	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของปัญหาที่นิสิตพบ ในขณะที่มาขอใช้บริการยืมในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่	46

ตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
20	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดที่ผลิตไปขอใช้บริการยืมที่ห้องสมุดสถาบันอื่น	46
21	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของปัญหาที่ผลิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด	47
22	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความต้องการที่ผลิตต้องการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	48
23	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความต้องการที่ผลิตต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่นๆ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	48
24	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความต้องการเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่ผลิตต้องการให้ปรับปรุงในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	49
25	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของความต้องการที่ผลิตต้องการให้ห้องสมุดปรับปรุงในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด จำแนกตามมหาวิทยาลัยเป็นรายคู่	50

บทนำ

ในปัจจุบันการใช้ข้อมูลหรือสารนิเทศทางวิชาการต่าง ๆ ได้กระทำกันอย่างกว้างขวาง ในยุคของการทะลักทะลวยของสารนิเทศ (Alemana and Antwi. 1990 : 281) วิทยาการความรู้ใหม่ ๆ ได้เพิ่มมากขึ้นตามกาลสมัย ก่อให้เกิดวรรณกรรมในสาขาวิชาต่าง ๆ มากมายและหลายรูปแบบ ห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ตลอดจนการค้นคว้าวิจัย ย่อมต้องพยายามจัดหาทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ มาไว้ในห้องสมุดให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่ในสภาพเป็นจริงห้องสมุดแต่ละแห่งไม่สามารถที่จะจัดหาทรัพยากรทุกอย่างที่ขึ้นมาบริการผู้ใช้ได้ตามความต้องการโดยครบถ้วน และบรรณารักษ์ก็ไม่สามารถที่จะติดตามสารนิเทศได้ทั่วถึง ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจของประเทศยังทำให้งบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ วารสาร ฯลฯ เข้าห้องสมุดอยู่ในวงจำกัด (อัปสร มีสิงห์. 2530 : 30) ในขณะที่ราคาของหนังสือและวารสารมีราคาสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ยิ่งกว่านั้นราคาเฉลี่ยต่อเล่มของหนังสือภาษาอังกฤษยังสูงกว่าราคาเฉลี่ยต่อเล่มของหนังสือภาษาไทยถึง 7 เท่า (ทัศนิกา ศรีไพบูลย์ และคนอื่น ๆ. 2523 : 97) ส่วนวารสารนั้น จากการสำรวจในปี ค.ศ.1991 ของสมาคมห้องสมุดวิจัยในต่างประเทศ พบว่าตั้งแต่ ปี ค.ศ.1986-1991 ราคาวารสารเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 72 (Nicklin. 1992 : 29)

จากสภาพการณ์ดังกล่าวห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหานี้ โดยจัดให้มีการร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันอันเป็นการประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เพราะห้องสมุดแต่ละแห่งไม่สามารถที่จะดำเนินงานอย่างใดเดี๋ยวลำพังได้ ต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดจึงจะเป็นการแก้ปัญหาที่ประหยัดที่สุด กล่าวคือสามารถให้บริการแก่ผู้ใช้ได้ตามความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (จีระ อินทโกสุม. 2524 : 3)

สำหรับประเทศไทยห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการร่วมมือระหว่างกันและกันขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 โดยร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. 2526 : 1-2)

1. ความร่วมมือทางด้านเทคนิค

- 1.1 ความร่วมมือทางด้านการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด

- 1.2 ความร่วมมือทางด้านการวิเคราะห์เลขหมู่และการทำบัตรรายการ

1.3 ความร่วมมือในการจัดทำบรรณานุกรม

1.4 ความร่วมมือในการจัดทำหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย และดรรชนีวารสาร

2. ความร่วมมือทางด้านการบริการ

2.1 บริการยืมระหว่างห้องสมุด

2.2 ความร่วมมือในการทำสำเนาเอกสารยืมส่วน

ความร่วมมือทั้งหลายที่ได้กล่าวข้างต้น มีความร่วมมืออย่างหนึ่งที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างกว้างขวาง คือ บริการยืมระหว่างห้องสมุดซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าการยืมระหว่างห้องสมุดเป็นรูปแบบที่นิยมที่สุดของความร่วมมือในห้องสมุดมหาวิทยาลัย และเป็นวิธีทางที่มีคุณค่าอย่างมากในการเพิ่มพูนทรัพยากรที่จำกัดของห้องสมุด ตลอดจนทำให้วัสดุที่ไม่มีผู้ใช้ในห้องสมุดของตนมีความสำคัญต่อห้องสมุดอื่น ๆ (Alemna and Antwi. 1990 : 276)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของ จีระ อินทโกสุม (2524) ที่ศึกษาถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย ผลจากการวิจัยพบว่า ห้องสมุดขาดทรัพยากรและบุคลากรในการดำเนินงาน ผู้ใช้ห้องสมุดขาดความรู้ในการใช้ห้องสมุดและไม่ปฏิบัติตามกฎของห้องสมุด และงานวิจัยของ อุไร วุฒิกัยการ (2528) ที่ได้ศึกษาถึงนโยบายวิธีดำเนินการ ปัญหาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผลจากการวิจัยพบว่า ด้านบริการยืมระหว่างห้องสมุดนั้น ประสบปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดแคลนบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ คู่มือทางบรรณานุกรมไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ใช้กรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดไม่ถูกวิธี และมีปัญหาการติดตามทวงถาม ส่วนงานวิจัยของ อัมพร บัณฑิต และวิลัย อัครศิษยา (2530) ซึ่งได้ศึกษาถึง สมรรถนะผลของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผลจากการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติการเห็นด้วยกับการมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมากที่สุด และได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปว่า ควรจะได้มีการศึกษาถึงประโยชน์ของผู้ใช้ห้องสมุดที่ได้รับจากความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

จากงานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาเฉพาะด้านผู้ให้บริการเท่านั้น ซึ่งการที่จะแก้ปัญหาใด ๆ ถ้าจะศึกษาในแง่ของผู้ให้บริการฝ่ายเดียวหรือนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ให้บริการมาเป็นบรรทัดฐานนั้นย่อมไม่เป็นการเพียงพอ เพราะอาจไม่ครอบคลุมปัญหาที่ผู้ใช้ประสบได้ ฉะนั้นจึงควรที่จะได้มีการศึกษาถึงปัญหาของผู้ใช้บริการด้วยเพื่อที่จะได้นำข้อมูลของทั้งสองฝ่ายมาพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบริการยืมระหว่างห้องสมุดในด้านผู้ใช้บริการเพื่อที่จะได้ทราบถึงสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด เพื่อการปรับปรุง และพัฒนาการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหา และความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสนองความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วยนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่มาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ 7 สถาบัน จำนวนเฉลี่ย 775 คน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 63 คน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 197 คน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ จำนวน 80 คน มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จำนวน 49 คน มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 45 คน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) จำนวน 286 คน และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ จำนวน 55 คน สาเหตุที่คัดเลือกมาเฉพาะ 7 สถาบันนี้ เพราะเป็นสถาบันที่มีผู้มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยสม่ำเสมอ และมีปริมาณมากพอที่จะนำมาศึกษาได้

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่มาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของมหาวิทยาลัยของรัฐ 7 สถาบัน ดังกล่าว จำนวน 170 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 7 สถาบัน ได้แก่

- 3.1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3.1.2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
- 3.1.3 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

- 3.1.4 มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา
- 3.1.5 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 3.1.6 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)
- 3.1.7 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 3.2.1 ปัญหาการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด
 - 3.2.2 ความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นิสิตต่างมหาวิทยาลัยมีปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแตกต่างกัน
2. นิสิตต่างมหาวิทยาลัยมีความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บริการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงบริการที่ห้องสมุดจัดให้เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุด โดยที่ห้องสมุดแห่งหนึ่งยืมทรัพยากรจากห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งมา เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้บริการในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ วัสดุที่ขอยืมนั้นนอกจากยืมฉบับจริงแล้วยังรวมถึงการทำสำเนาด้วย

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาการยืมระหว่างห้องสมุดจากผู้ใช้บริการที่เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ 7 สถาบันที่ไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดเพื่อที่จะขอยืมสิ่งพิมพ์หรือถ่ายสำเนาสิ่งพิมพ์จากอีกห้องสมุดหนึ่งด้วยตนเองหรือให้บรรณารักษ์จัดการให้ ตลอดจนการขอใช้บริการขอข้อมูลทางโทรสาร ซึ่งผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุดที่ได้กำหนดไว้สิ่งพิมพ์ที่ยืมหรือถ่ายสำเนานั้น เช่น หนังสือทั่วไป วิทยานิพนธ์ วารสาร ฯลฯ

2. สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงข้อเท็จจริง หรือสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด เช่น ผู้ใช้ไปขอยืมระหว่างห้องสมุดบ่อยครั้งเพียงใด ผู้ใช้ไปขอยืมสิ่งพิมพ์ประเภทใด

3. ปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงความไม่สะดวก ข้อขัดข้อง หรืออุปสรรค ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่นิสิตใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ซึ่งเป็นปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการในห้องสมุดของสถาบันที่ตนกำลังศึกษาอยู่ และเป็นปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่ไปขอใช้บริการที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ และปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่ประกาศใช้โดยทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ พ.ศ. 2534

4. ความต้องการเกี่ยวกับบริการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้มีเพิ่มขึ้น ปฏิบัติเพิ่มเติม หรือดำเนินการให้เกิดขึ้นรวมทั้งการปรับปรุงการบริการด้านการยืมระหว่างห้องสมุด ให้ดีขึ้นในขณะนั้นลิตมาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของสถาบันที่ตนกำลังศึกษาอยู่ ความต้องการ ในขณะที่ไปขอใช้บริการที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ และความต้องการเกี่ยวกับกฎระเบียบการยืมระหว่าง ห้องสมุดที่ประกาศใช้โดยทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ พ.ศ.2534

5. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ หมายถึงห้องสมุดกลางหรือหน่วยงานที่มีชื่อเรียกเป็น อย่างอื่นแต่ทำหน้าที่เป็นห้องสมุดกลางของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ใน เขตกรุงเทพมหานครจำนวน 7 สถาบัน คือ

5.1 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

5.3 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

5.4 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

5.5 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

5.6 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)

5.7 สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

ซึ่งมหาวิทยาลัยทั้ง 7 สถาบันเป็นผู้ทำหน้าที่ในส่วนที่จัดบริการและให้บริการ การยืมระหว่างห้องสมุด

6. ผู้ให้บริการ หมายถึงบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุด และทำหน้าที่ ให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

7. ผู้ใช้บริการ หมายถึงนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาทั้ง 7 สถาบันที่ไปขอใช้ บริการยืมระหว่างห้องสมุดจากมหาวิทยาลัยทั้ง 7 สถาบัน

8. นิสิต หมายถึงนิสิตระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด และเป็นผู้ที่ลงทะเบียนเรียนในสถาบัน การศึกษาทั้ง 7 สถาบัน และเป็นผู้ที่มาขอใช้บริการยืมระหว่าง ห้องสมุด ซึ่งในที่นี้จะหมายความรวมถึง คำว่า นักศึกษา ที่ใช้เรียกนิสิตในสถาบันบางสถาบัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าจะแยกกล่าวเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับการยืมระหว่างห้องสมุด

1.1 ความหมายและวัตถุประสงค์

1.2 การยืมระหว่างห้องสมุดในต่างประเทศ

1.3 การยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย

1.3.1 ความเป็นมาของการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย

1.3.2 ขอบเขต หรือประเภทของวัสดุที่ยืม และไม่ยืมระหว่าง

ห้องสมุด

1.3.3 ระเบียบปฏิบัติการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

1.3.4 ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

2.2 งานวิจัยในประเทศไทย

ความรู้เกี่ยวกับการยืมระหว่างห้องสมุด

ความหมายของการยืมระหว่างห้องสมุด

การยืมระหว่างห้องสมุด (Interlibrary Loan) นั้นมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายประการดังต่อไปนี้

สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้กำหนดนิยามไว้ในกฎสากลว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุด ค.ศ. 1980 ว่า หมายถึง การติดต่อกันเมื่อห้องสมุดแห่งหนึ่งต้องการจัดหาวัสดุห้องสมุด หรือทำสำเนาวัสดุจากห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งก็ให้ร้องขอไปได้ (อุไร วุฒิกิจการ. 2528 ; อ้างอิงมาจาก American Library Association. 1981 : 1) สำหรับ ฮาร์รอด (Harrod. 1990 : 318) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการยืมระหว่างห้องสมุดคือผู้ใช้ห้องสมุดหนึ่งหรือของระบบสารนิเทศหนึ่งไปขอใช้บริการยืมจากห้องสมุดอื่นที่ไม่ได้อยู่ในระบบการยืมของตนเองได้ โดยห้องสมุดส่วนใหญ่จะเข้าร่วมโครงการบริการยืมระหว่างห้องสมุด อาจจะเป็นห้องสมุดท้องถิ่นของตนเอง ห้องสมุดของภูมิภาค หรือห้องสมุดระหว่างประเทศก็ได้ ซึ่งการขอยืมนี้ให้อยู่ใน

บริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยจัดตั้งขึ้นมาในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการยืม เช่น ศูนย์จัดหาเอกสารของอังกฤษ (The British Library Document Supply Center) ส่วน ทอมป์สัน (Thomson. 1970 : 1) กำหนดไว้ว่า "การยืมระหว่างห้องสมุด คือการติดต่อกันระหว่างห้องสมุด โดยที่ห้องสมุดแห่งหนึ่งยืมทรัพยากรจากห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งมา เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้บริการแต่ละราย ซึ่งนอกเหนือจากการยืมวัสดุห้องสมุดที่เป็นฉบับจริงแล้วยังรวมถึงการทำสำเนาจากวัสดุห้องสมุดฉบับจริงนั้นแทนการยืมด้วย"

สำหรับประเทศไทย คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์วิชาบรรณารักษศาสตร์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2519 : 32) ได้ให้ความหมายของการยืมระหว่างห้องสมุดไว้ว่า "คือการร่วมมือระหว่างห้องสมุดต่าง ๆ ตกลงกันให้มีการยืมหนังสือจากห้องสมุดหนึ่งไปยัง ห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้" และจารุวรรณ สินธุโสภณ (2521 : 72) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "คือการตกลงร่วมกันระหว่างห้องสมุดกลุ่มหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุดกลุ่มนั้นในการใช้หนังสือและวัสดุไม่ว่าหนังสือหรือวัสดุนั้นจะมีอยู่ที่ห้องสมุดแห่งใดในกลุ่ม" นอกจากนั้น สายสุตา ศษเสนี (2530 : 234) ศิริพร สุวรรณะ (2526 : 73) และ อุไร วุฒิกิจการ (2528 : 13) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึง การติดต่อกันระหว่างห้องสมุดหรือศูนย์เอกสารเพื่อจัดหาวัสดุห้องสมุดที่ห้องสมุดของตนไม่มี มาให้บริการแก่ผู้ใช้ทั้งนี้อาจระบุเพิ่มเติมถึงประเภทของวัสดุห้องสมุดว่าให้รวมถึงหนังสือและเอกสารที่ทำสำเนาและอาจกำหนดระยะเวลาของการยืมไว้ด้วย

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงการติดต่อกันระหว่างห้องสมุดหรือศูนย์เอกสารซึ่งจะมีการตกลงกันเพื่อที่จะขอยืมทรัพยากรในห้องสมุดที่เป็นประโยชน์หรือเป็นที่ต้องการสำหรับผู้ใช้ได้ใช้ทรัพยากรนั้นในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไม่ว่าจะเป็นต้นฉบับหรือสำเนา

วัตถุประสงค์ของการยืมระหว่างห้องสมุด

สมาคมห้องสมุดอเมริกันให้ความสำคัญของ ระบบการยืมระหว่างห้องสมุดซึ่งได้มีการร่างพระราชบัญญัติการยืมระหว่างห้องสมุดขึ้นตั้งแต่ ค.ศ.1913 และแก้ไขปรับปรุงพิมพ์ออกเผยแพร่ใน ค.ศ.1916 โดยมีใจความสำคัญ ระบุวัตถุประสงค์ของการยืมระหว่างห้องสมุดไว้ว่า เพื่อช่วยการค้นคว้าวิจัย และขยายการใช้สิ่งพิมพ์ของห้องสมุดให้กว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณที่จะไม่ซื้อสิ่งพิมพ์ที่มีผู้ใช้น้อย แต่จะขอยืมจากห้องสมุดอื่นเมื่อผู้ใช้อต้องการ (King and Johnson. 1974 : 200) และจากกฎสากลว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุด ค.ศ.1980 ระบุว่า "เพื่อให้ได้มาซึ่งวัสดุห้องสมุดอันจำเป็นสำหรับการค้นคว้าวิจัย และการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งไม่มีอยู่ในห้องสมุดท้องถิ่น ห้องสมุดของรัฐ หรือห้องสมุดประจำภาค" ส่วนวัตถุประสงค์ของการยืม

ระหว่างห้องสมุดของหอสมุดรัฐสภาอเมริกันคือ "เพื่อช่วยการวิจัยอันเป็นการขยายขอบเขตของความรู้โดยการยืมหนังสือพิเศษซึ่งไม่อาจหาได้โดยง่ายจากที่อื่น" (อุไร วุฒิกิจการ. 2528 : 33 อ้างอิงมาจาก American Library Association. 1981 : 2) นอกจากนั้น ศิริพร สุวรรณะ (2526 : 1) ยังได้พูดถึงวัตถุประสงค์ของการยืมระหว่างห้องสมุดไว้ 2 ประการ คือ

1. เพื่อจัดหาสิ่งพิมพ์ที่มีผู้ต้องการใช้น้อย แต่ยังคงมีผู้ต้องการใช้อยู่บ้างมาให้บริการโดยยืมจากห้องสมุดอื่นที่มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดบริการสิ่งพิมพ์บางประเภทหรือสาขาวิชานั้น
2. เพื่อนำสิ่งพิมพ์ที่สมาชิกของห้องสมุดมีความต้องการใช้ค้นคว้าเพียงชั่วคราว และเมื่อบรรลุความมุ่งหมายแล้วก็จะไม่มีผู้ใช้รายอื่นมาขอบริการอีก และการยืมระหว่างห้องสมุดยังช่วยจัดหาสิ่งพิมพ์ที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการยืมระหว่างห้องสมุดนั้นวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อให้ผู้ใช้ทุกคนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าวิจัย และขยายขอบเขตความรู้ ตลอดจนการใช้สิ่งพิมพ์หรือวัสดุที่ไม่มีในห้องสมุดของตนให้กว้างขวางขึ้น

การยืมระหว่างห้องสมุดในต่างประเทศ

จากหลักฐานที่ค้นพบการยืมระหว่างห้องสมุดกำเนิดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณประมาณ 200 ปีก่อนคริสตศักราชห้องสมุดแห่งเมืองอเล็กซานเดรียได้ให้ห้องสมุดเพอร์กามันยืมหนังสือ หลักฐานต่อมา ทั้งช่วงห่างกันมากคือในปี ค.ศ. 1634 เฟียซลี (Nicolas Claude Fabri de Pierses) นักอักษรศาสตร์ ชาวฝรั่งเศสได้พยายามจัดตั้งระบบการยืมระหว่างห้องสมุดระหว่างประเทศคือระหว่างหอสมุดหลวงในกรุงปารีสกับห้องสมุดวาติกัน (Vatican) และห้องสมุด บาร์เบอร์ินี (Barberini) ในกรุงโรม แต่ไม่ประสบผลสำเร็จจนกระทั่งล่วงมาถึงศตวรรษที่ 19 การยืมระหว่างห้องสมุดเริ่มต้นตัวและเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วในการศึกษาค้นคว้าวิจัย ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมกับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ๆ ทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ประกอบกับการสื่อสารทางไปรษณีย์และการคมนาคมที่มีประสิทธิภาพรวดเร็วและราคาถูกทำให้การส่งหนังสือระหว่างห้องสมุดปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับกว้างขวาง ดังปรากฏในปี ค.ศ. 1883 รัฐบาลของประเทศออสเตรียได้อนุญาตให้ห้องสมุดต่างๆ ในประเทศให้ยืมทรัพยากรห้องสมุดแก่ห้องสมุดต่างประเทศได้ โดยไม่ต้องรอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (อุไร วุฒิกิจการ. 2536 : 13)

ส่วนในประเทศอังกฤษมีหน่วยงานหลายแห่งที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับภูมิภาคตั้งแต่ปี ค.ศ. 1916 ส่วนใหญ่เป็นห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยมีหอสมุดแห่งชาติ (National Central Library) เป็นศูนย์กลางที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในด้านศิลปะซึ่งเน้นการให้บริการทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

เท่านั้น และได้มีการทำสหบัตร (Union Catalogue) ที่เสร็จสมบูรณ์ใน ค.ศ.1921 ในปี ค.ศ. 1962 ได้มีการจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติ เพื่อการให้ยืมสิ่งพิมพ์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้น (National Lending Library for Science and Technology) และอีก 7 ปี ต่อมารัฐบาลอังกฤษจึงรวมหน่วยงานทั้ง 2 แห่งนี้เป็นหน่วยงานเดียวกันเรียกว่า "กองให้ยืมของหอสมุดแห่งชาติอังกฤษ" (British Library Lending Division = BLLD) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการยืมและทำสำเนาเอกสารแก่ห้องสมุดอื่นๆ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของระบบสารนิเทศที่มีประสิทธิภาพของประเทศด้วย ปัจจุบันกองให้ยืมของหอสมุดแห่งชาติอังกฤษซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่บอสตัน สปา (Boston Spa) ในเทศพลยอร์กไชร์ (Yorkshire) ถือว่าเป็นองค์กรที่มีปริมาณการให้ยืมมากที่สุดในโลก เนื่องจากการวางระบบการยืมที่เป็นมาตรฐาน ตลอดจนมีการนำคอมพิวเตอร์และระบบโทรคมนาคมที่ทันสมัยมาให้บริการซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง ดังนั้น หอสมุดแห่งชาติของอังกฤษจึงได้อำนวยความสะดวกในการให้บริการยืมหนังสือแก่ห้องสมุดต่าง ๆ ในลักษณะที่เรียกว่าห้องสมุดเพื่อห้องสมุด (A Library for Libraries) แทนที่จะให้บริการกับผู้ใช้ห้องสมุดเป็นรายบุคคลก็ให้บริการกับห้องสมุดที่เป็นสมาชิกแทน

ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าการยืมระหว่างห้องสมุดเริ่มมีที่มาจากการที่ กรีน (Samuel Swett Green) บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน เวอเชสเตอร์ (Worcester) ในมลรัฐแมสซาชูเซต (Massachusetts) เขียนจดหมายถึงบรรณาธิการวารสาร Library Journal เมื่อวันที่ 4 กันยายน ค.ศ.1876 เสนอให้ห้องสมุดจัดบริการให้ยืมหนังสือซึ่งกันและกันได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้น ในเดือนต่อมาสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) ได้จัดประชุมที่เมืองฟิลาเดลเฟีย (Philadelphia) โดยที่ กรีนได้พยายามหาทางที่จะเสนอแนะแนวทาง ตลอดจนปรัชญาของการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดตลอดมาแต่ก็ไร้ผล ต่อมาในปี ค.ศ. 1892 แซมมวล (Bunford Samuel) บรรณารักษ์ของห้องสมุดริดจ์เวย์ (Ridgeway) ได้เสนอแนะให้ห้องสมุดต่าง ๆ มีข้อตกลงร่วมกันในการขอยืมหนังสือและรับประกันความปลอดภัยของหนังสือที่ขอยืมไปโดยมีข้อตกลงกับผู้ใช้รายบุคคลให้เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง แต่ข้อเสนอแนะของกรีนและแซมมวลก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผล เนื่องจากยังไม่มีบริการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดอย่างเป็นทางการในขณะนั้น จนกระทั่งหอสมุดแพทย์แห่งชาติ (National Library of Medicine) นำเอาระบบบริการส่งหนังสือโดยตรงทางไปรษณีย์มาใช้ โดยที่ผู้ขอรับบริการต้องจ่ายเงินมัดจำ 50 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นค่าประกันความปลอดภัยของหนังสือที่ยืมระหว่างห้องสมุด ห้องสมุดอื่น ๆ จึงเริ่มให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดทางไปรษณีย์ด้วย ห้องสมุดบางแห่งเริ่มพิมพ์แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดใช้ร่วมกัน บางแห่งเสนอเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับและส่งหนังสือ ในปี ค.ศ.1898 สมาคมห้องสมุดอเมริกันจึงได้จัดประชุมขึ้นอีกครั้ง โดยเสนอให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดอยู่ในหลักสูตรของวิทยาลัย และงานบริการอ้างอิง

ของห้องสมุด. ในปีต่อมาบรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศได้เขียนบทความหรืออภิปรายเสนอแนะในที่ประชุมเกี่ยวกับการวางแผนการยืมระหว่างห้องสมุดให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น การเสนอให้มีการพัฒนาระบบการทำสัทธิร ข้อปฏิบัติในการยืมประเภทของเอกสารที่จะให้ยืม ค่าใช้จ่ายในการยืมระหว่างห้องสมุด ตลอดจนเสนอแนะให้มีการจัดตั้งห้องสมุดให้ยืมหรือ ศูนย์กลางในการให้ยืมระหว่างห้องสมุดทั้งระดับภูมิภาคและระดับชาติ รวมทั้งแนะนำวิธีการ และแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาในการยืมระหว่างห้องสมุด (เต็มใจ สุวรรณทัต. 2513 : 67 ; อุไร วุฒิกิจการ. 2536 : 14)

ในปี ค.ศ.1913 คณะกรรมการประสานงานยืมระหว่างห้องสมุด ของสมาคมห้องสมุดอเมริกันได้ประชุมเพื่อร่างหลักเกณฑ์การยืมระหว่างห้องสมุดสำหรับห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดของรัฐและห้องสมุดอื่น ๆ ทั่วประเทศเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และนำหลักเกณฑ์นี้มาใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1917 ต่อจากนั้นก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์การยืมระหว่างห้องสมุดอีกหลายครั้งคือ ครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ.1940 ครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ. 1952 ครั้งที่ 4 ในปี ค.ศ.1968 และครั้งที่ 5 ในปี ค.ศ.1980 โดยใช้ชื่อว่า "กฎสากลว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุด ค.ศ.1980" (National Interlibrary Loan Code 1980) นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะ "กฎเกณฑ์บางอย่างของการยืมระหว่างห้องสมุดในภูมิภาค รัฐ ท้องถิ่น และกลุ่มห้องสมุดเฉพาะอื่น ๆ "(The Model Interlibrary Loan Code for Regional, State, Local, or Other Special Groups of Libraries) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดที่รวมอยู่ในข่ายงานหรือสมาคมต่าง ๆ ได้ดำเนินงานได้คล่องตัวขึ้น ทั้งกฎสากลและกฎเกณฑ์ดังกล่าวมีเนื้อหาสำคัญ 8 ประการ คือ

1. นิยามหรือความหมายของการยืมระหว่างห้องสมุด
2. วัตถุประสงค์
3. ขอบเขตหรือประเภทของวัสดุที่ไม่ให้ยืม
4. ความรับผิดชอบของห้องสมุดผู้ยืม
5. ความรับผิดชอบของห้องสมุดผู้ให้ยืม
6. ค่าใช้จ่าย
7. ระยะเวลาในการยืม
8. ข้อกำหนดเมื่อมีการละเมิดกฎ

สำหรับการยืมระหว่างห้องสมุดระดับนานาชาติประเทศมีหน่วยงานที่สำคัญคือ สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน (The International Federation of Library Associations and Institutions = IFLA) เป็นองค์กรสำคัญในการกำหนดแนวทางหรือวิธีการให้ยืมระหว่างห้องสมุดเพื่อช่วยเหลือห้องสมุดในแต่ละประเทศที่ยังไม่มีหลักการแน่นอนในการให้บริการตั้งแต่ปี

ค.ศ.1954 และในปี ค.ศ.1978 คณะกรรมการประจำของแผนงานให้ยืมของ สหพันธ์สากลฯ ได้แก้ไขกฎเกณฑ์ที่ใช้มาตั้งแต่ ค.ศ.1954 ขึ้นมาใหม่โดยใช้ชื่อว่า "หลักเกณฑ์ของการให้ยืมระหว่างประเทศ" (Principles of International Lending) มีหลักการสำคัญคือ เน้นความรับผิดชอบของแต่ละประเทศในการพัฒนาระบบการยืมระหว่างห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพโดยการจัดตั้งศูนย์กลางที่ให้บริการด้านนี้หรือให้ห้องสมุดแห่งชาติทำหน้าที่แทน นอกเหนือจากหลักเกณฑ์นี้แล้ว สหพันธ์สากลฯ ยังได้เสนอแนวทางในการดำเนินการรวมทั้งวิธีปฏิบัติการคิดค่าใช้จ่ายและการเก็บสถิติเกี่ยวกับการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดด้วย (อุไร วุฒิกิจการ. 2536 : 15)

การยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย

1. ความเป็นมาของการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย

การยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทยในระยะแรก ๆ นั้นยังไม่มีระเบียบแบบแผนแน่นอน มักจะเป็นในรูปของความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับบุคคลคือ ผู้บริหารงานห้องสมุดติดต่อขอยืมหนังสือซึ่งกันและกัน หรือมีเจตนาที่จะเป็นการยืมหนังสือเนื่องจากการติดต่อทางราชการ หรือถ้าเป็นการยืมระหว่างห้องสมุดต่อห้องสมุดหรือสถาบันอื่น ๆ ก็จะต้องมีการตกลงทำสัญญาร่วมกัน ดังนั้นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการยืมหนังสือจึงจำกัดอยู่ในวงแคบเท่านั้น

ในปี พ.ศ.2510 การยืมระหว่างห้องสมุดเริ่มมีแบบแผนเป็นทางการขึ้นมา เมื่อองค์การบริหารวิเทศกิจแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Organization Mission = USOM) ได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินเป็นจำนวน 500,000 บาทแก่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา 9 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร และวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน เพื่อจัดหาหนังสือและนำหนังสือที่ได้ มาทำสัปดาห์และให้มีการยืมระหว่างห้องสมุดได้โดยมีสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาโครงการทำสัปดาห์ทั้งหนังสือที่มีอยู่เดิมและหนังสือที่จัดหาเข้ามาใหม่ แต่ยังมีได้มีการตกลงกันว่าหนังสือและเอกสารชนิดใดจะให้ยืมระหว่างห้องสมุดได้บ้าง การยืมระหว่างห้องสมุดในระยะนี้ประสบปัญหามากพอสมควร ซึ่งในแวดวงของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาขณะนั้นได้มีผู้บริหารห้องสมุดคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ทับเที่ยง ซึ่งในขณะนั้นปี พ.ศ. 2519 ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จึงได้คิดริเริ่มและผลักดันให้เกิดโครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก้ปัญหา และพัฒนางานตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 เป็นต้นมา และเห็นว่าควรจัดให้บรรณารักษ์ระดับหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 13 สถาบัน ได้มาร่วมประชุมกันเพื่อหา

แนวทางความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จึงได้จัดสัมมนาเรื่องความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยขึ้นเป็นครั้งแรกระหว่างวันที่ 16-19 พฤษภาคม พ.ศ.2522 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ในการสัมมนา ครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่นำไปสู่ความร่วมมือในด้านการบริการที่สำคัญคือ ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน การจัดทำสหรายการ และการยืมระหว่างห้องสมุด (สิริพันธ์ เดชพลกรัง และรินศิริ ทองคำ. 2537 : 18) ซึ่งต่อมาได้เป็นที่ยอมรับและพัฒนาก้าวหน้าอย่างกว้างขวางยังประโยชน์ให้แก่ห้องสมุดและผู้ใช้ อย่างเอนกอนันต์จนถึงทุกวันนี้

สำหรับในเรื่องการยืมระหว่างห้องสมุดมีสาระสำคัญดังนี้

1.1 พิจารณาร่างระเบียบปฏิบัติการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย พ.ศ.2522 ในระบียบดังกล่าวระบุถึงคำจำกัดความ วัตถุประสงค์ หน้าที่และความรับผิดชอบของห้องสมุดผู้ยืม และผู้ให้ยืม ขอบเขตการยืม ค่าใช้จ่าย การยืมและวิธีปฏิบัติ ระยะเวลาและจำนวนรายการในการยืมและการละเมิดระเบียบฯ

1.2 เห็นควรวางให้มีบริการยืมสื่อสารสนเทศระหว่างสถาบันอุดมศึกษา

1.3 พิจารณาจัดทำแบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารสนเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

จากการสัมมนาครั้งนี้เป็นต้นมา ความร่วมมือในการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้พัฒนา และดำเนินการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2525 ซึ่งมีการจัดสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นครั้งที่ 2 คณะอนุกรรมการกลุ่มงานบริการห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาได้รายงานผลการดำเนินงานที่สำคัญต่อที่ประชุมสรุปโดยย่อคือ กำหนดให้มีระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย 2523 และจัดทำ "แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุด" โดยให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ร่วมกันอยู่ในกลุ่มถือเป็นแนวปฏิบัติพร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด พ.ศ.2523 เกี่ยวกับประเภทของวัสดุทั้งที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ที่ให้ยืมระหว่างห้องสมุด ระยะเวลาที่ให้ยืม จำนวนของวัสดุที่ให้ยืม อัตราค่าปรับ จำนวนบรรณารักษ์ที่มีสิทธิเซ็นยืมระหว่างห้องสมุด ตลอดจนข้อยกเว้นบางกรณี สำหรับห้องสมุดแต่ละแห่งจะได้พิจารณากำหนดเงื่อนไขขึ้นตามความเหมาะสมในห้องสมุดของตน (อุไร วุฒิวิทย์การ. 2536 : 18)

2. ขอบเขตหรือประเภทของวัสดุที่ควรยืมและไม่ควรยืมระหว่างห้องสมุด

การยืมระหว่างห้องสมุดจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตของการยืมเพื่อเป็นข้อตกลงและปฏิบัติร่วมกัน ขอบเขตของการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของห้องสมุด

แต่ละแห่ง

ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการติดต่อขอยืมระหว่างห้องสมุด ห้องสมุดต่างๆ จึงได้กำหนดประเภทของวัสดุไว้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ สิ่งพิมพ์ และสื่อทัศนวัสดุ

- สิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสาร จุลสาร วิทยานิพนธ์ เป็นต้น
- สื่อทัศนวัสดุ ได้แก่ แถบบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ วัสดุย่อส่วน แผ่นโปร่งใส ภาพนิ่ง แผ่นเสียง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้จำกัดขอบเขตของสิ่งพิมพ์ที่ควรยืมและไม่ควรยืมไว้ดังนี้

2.1 สิ่งที่ยืมได้แก่ หนังสือ เอกสาร และวัสดุเพื่อการศึกษาของห้องสมุดทุกชนิดที่จำเป็นในการศึกษาและวิจัย อาจเป็นการยืมต้นฉบับตัวจริงหรือโดยการถ่ายสำเนา

2.2 สิ่งไม่ควรยืมได้แก่

- 2.2.1 หนังสือที่พิมพ์ในประเทศ และอาจหาซื้อได้ในราคาเยา
- 2.2.2 บทความที่สามารถคัดสำเนาได้ในราคาเยา
- 2.2.3 หนังสือหายากและต้นฉบับ
- 2.2.4 หนังสืออ้างอิงที่สำคัญๆ
- 2.2.5 วัสดุเพื่อการศึกษาที่ใหญ่โตหรือบอบบางลำบากแก่การขนส่งและเปลืองค่าใช้จ่าย (เช่น หนังสือพิมพ์เย็บเล่ม)
- 2.2.6 วิทยานิพนธ์ที่มีฉบับเดียว
- 2.2.7 สิ่งพิมพ์ที่ห้ามยืมออกของแต่ละห้องสมุด แต่ทั้งนี้ผู้ให้ยืมควรพิจารณาผ่อนผันให้ยืมได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสมเฉพาะราย (มาลินี ศรีพิสุทธิ. 2533 : 605)

3. ระเบียบปฏิบัติการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

สำหรับระเบียบและวิธีปฏิบัติในการยืมระหว่างห้องสมุด ได้มีผู้บริหารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเข้าร่วมประชุม และกำหนดให้มีระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523 ขึ้น โดยถือเป็นแนวปฏิบัติกันมา แต่ปรากฏว่า ระยะเวลาที่ผ่านมาในการให้บริการยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างกันนั้น ยังพบปัญหาอยู่หลายประการ เช่น สิ่งพิมพ์ที่ให้ยืมไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาว่าจะให้ยืมนานเท่าใด หรือห้องสมุดแต่ละแห่งมีสิทธิยืมสิ่งพิมพ์ไว้ในครอบครองได้กี่เล่ม นอกจากนี้แบบฟอร์มการยืมยังไม่ได้เป็นแบบแผนเดียวกัน (อุไร วุฒิกิจการ. 2528 : 18) ดังนั้น คณะอนุกรรมการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จึงได้พิจารณาร่างระเบียบขึ้นมาใหม่

และประกาศใช้ออกมาเป็นกฎของทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2534 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

3.1 ขอบเขตการยืม

สิ่งที่ให้ยืม ได้แก่ สิ่งพิมพ์ และ/หรือ สื่อทัศนวัสดุของห้องสมุดที่จำเป็นในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย

3.2 ผู้มีสิทธิ์ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ได้แก่

3.2.1 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

3.2.2 สมาชิกห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้รับการรับรองจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการยืมระหว่างห้องสมุด

3.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ยืมและห้องสมุดผู้ให้ยืม

3.3.1 หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ยืม

1) ผู้ยืมต้องส่งคืนตามกำหนดเวลาอย่างเคร่งครัด ห้องสมุดผู้ให้ยืมอาจงดให้บริการแก่ผู้ยืมที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ

2) ผู้ยืมต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการยืมทั้งสิ้น เช่น ค่าวัสดุทำสำเนาค่าบริการตามที่ห้องสมุดผู้ให้ยืมกำหนดไว้ ในกรณีที่ค่าใช้จ่ายของการยืมสูงควรทำความตกลงกันก่อนดำเนินการ

3) ผู้ยืมต้องรับผิดชอบในการชำรุดเสียหายหรือสูญหายของสิ่งที่ยืมตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืมกำหนด

4) บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบการยืมต้องติดตามสมาชิกห้องสมุดของตนที่มีหนี้สินค้างชำระกับห้องสมุดผู้ให้ยืม

5) ถ้าผู้ยืมโดยใช้บัตรห้องสมุดเป็นกรณีพิเศษละเมิดระเบียบข้อบังคับของห้องสมุดผู้ให้ยืมห้องสมุดที่ออกหนังสือรับรองต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

3.3.2 หน้าที่และความรับผิดชอบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

1) ห้องสมุดผู้ให้ยืมควรให้ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและวิจัย

2) ถ้าผู้ยืมไม่ปฏิบัติตามระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด ห้องสมุดผู้ให้ยืมมีหน้าที่ทวงถามหรือแจ้งให้ห้องสมุดผู้ยืมทราบ

3.4 วิธีปฏิบัติการยืมระหว่างห้องสมุด กำหนดให้ใช้แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดซึ่งกำหนดขึ้นร่วมกันโดยให้ผู้ยืมปฏิบัติ 5 ประการ ดังนี้

3.4.1 ผู้ยืมจะต้องกรอกข้อความให้สมบูรณ์ มีการประทับตราห้องสมุดผู้ยืมและมีลายเซ็นของบรรณารักษ์ ผู้มีอำนาจลงนามกำกับ

3.4.2 ผู้ยืมจะต้องทำการยืมภายในวันที่ระบุในแบบกรอกรายการยืมระหว่าง

ห้องสมุด คือภายใน 2 สัปดาห์ นับจากวันที่กรอกแบบรายการนั้น หากพ้นกำหนดนี้แล้วจะนำมาใช้ ยืมไม่ได้

3.4.3 ในกรณีที่ผู้ยืมมายืมด้วยตนเอง จะต้องแสดงบัตรประจำตัวพร้อมกับแบบ กรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุด

3.4.4 ผู้ยืมอาจยืมทางไปรษณีย์ได้ แต่ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของห้องสมุดผู้ให้ยืม

3.4.5 ในการยืมทางไปรษณีย์ จดหมายติดต่อกับหีบห่อที่ส่งต้องระบุข้อความ "การยืมระหว่างห้องสมุด" ให้ชัดเจนและลงทะเบียนพัสดุไปรษณีย์ โดยผู้ยืมต้องตอบรับทุกครั้งที่ได้รับ อนึ่งการส่งคืนสิ่งพิมพ์ และวัสดุเกินกำหนดเวลาผู้ยืมต้องเสียค่าปรับตามระเบียบของห้องสมุด ผู้ให้ยืม

3.4.6 การยืมระหว่างห้องสมุดเป็นกรณีพิเศษ ผู้มีสิทธิ์ตามข้อ 3.2.2 ต้อง ปฏิบัติตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

3.5 การยืมสิ่งพิมพ์ และ/หรือวัสดุทัศนวัสดุและวิธีปฏิบัติ

3.5.1 สิ่งพิมพ์

- จำนวนสิ่งพิมพ์ และกำหนดระยะเวลาการยืมให้เป็นไปตามระเบียบ ของห้องสมุดผู้ให้ยืม

- การยืมโดยทั่วไปให้ต่ออายุการยืมได้ 1 ครั้ง หรือเป็นไปตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

3.5.2 วัสดุทัศนวัสดุ

- ให้เป็นการยืมระหว่างห้องสมุดเท่านั้น

- จำนวนและกำหนดระยะเวลาการยืม และประเภทของวัสดุทัศนวัสดุ

ให้เป็นไปตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2534 : 1-5)

3.6 วิธีดำเนินการ การจัดส่งสิ่งพิมพ์และวัสดุที่ยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศปัจจุบัน ใช้อยู่ 4 วิธี คือ

3.6.1 ให้ผู้ใช้บริการถือแบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดไปยืมด้วยตนเอง

3.6.2 ใช้ระบบไปรษณีย์มหาวิทยาลัยในกรณีที่เป็นการยืมหนังสือระหว่างห้องสมุด คณะหรือห้องสมุดในวิทยาเขตเดียวกัน

3.6.3 ใช้รถของมหาวิทยาลัยพร้อมเจ้าหน้าที่ไปรับหนังสือหรือวัสดุที่ต้องการใน กรณีที่เป็นห้องสมุดต่างสถาบัน

3.6.4 ใช้ระบบไปรษณีย์ต่างจังหวัดและต่างประเทศในกรณีที่เป็นการยืมระหว่าง ห้องสมุดที่อยู่ในเขตภูมิภาค และห้องสมุดหรือสถาบันที่อยู่ต่างประเทศ (อุไร วุฒิกิจการ. 2536 : 21)

เนื่องจากปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ เทคโนโลยีและการสื่อสารเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วจึงทำให้งานบริการยืมระหว่างห้องสมุดขยายออกไปอีกมาก มีการนำเครื่องจักรกลเข้ามา ใช้ในงานห้องสมุดมากขึ้น ระบบการยืมระหว่างห้องสมุดที่เคยให้บริการ เช่น ไปยืมด้วยตนเอง หรือทางไปรษณีย์ก็ได้เปลี่ยนมาใช้ทางโทรสาร ซึ่งสามารถส่งสำเนาที่เหมือนกับต้นฉบับได้ ทำให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

4. ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย

ในด้านปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดถึงแม้ว่าจะมีหลักเกณฑ์และระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่เป็นมาตรฐานแล้ว ระบบการยืมระหว่างห้องสมุดก็ยังประสบปัญหาอยู่ จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยสามารถสรุปปัญหาออกเป็นด้าน ๆ ดังต่อไปนี้ (จารุพร สัทธาธิก. 2515 : 82 ; จีระอินทโกสม. 2524 : 138 ; อุไร วุฒิกิจการ. 2528 : 22 ; เต็มใจ สุวรรณทัต. 2513 : 74 ; ศิริพร สุวรรณะ. 2526 : 81 ; ชนิตา จรียาพรพงศ์. 2531 : 95)

4.1 ปัญหาด้านผู้ให้บริการ

4.1.1 ห้องสมุดบางแห่งจะประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ คือ เมื่อห้องสมุดให้บริการคืนหนังสือเกินกำหนด เนื่องจากไม่มีรถนำส่งหรือมีเหตุสุดวิสัย บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบจะต้องเป็นฝ่ายออกเงินเสียค่าปรับให้กับห้องสมุดที่ใหยืม เพราะห้องสมุดบางแห่งค่าปรับแพง

4.1.2 ขาดแคลนบุคลากรที่เป็นบรรณารักษ์ ที่จะรับผิดชอบงานด้านนี้อย่างเต็มที่และบุคลากรที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ขาดแคลนมากที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ติดต่อ ยืม - คืน สิ่งพิมพ์

4.1.3 ความไม่สะดวกในการติดต่อทางโทรศัพท์กับห้องสมุดต่าง ๆ ในการทวงถามและตรวจสอบหนังสือ ตลอดจนส่งจองหนังสือที่ต้องการ

4.1.4 ปัญหาเรื่องการติดตามทวงถามหนังสือจากอาจารย์ ที่ได้ขอยืมไปใช้สอนหรือทำวิจัย ซึ่งเป็นการให้สิทธิพิเศษนั้น เมื่อนิสิตไปขอยืมทำให้ไม่ได้รับหนังสือเล่มที่ต้องการเนื่องจากอาจารย์ยืมไป แล้วไม่นำมาส่งคืนตามกำหนดเวลา

4.2 ปัญหาด้านผู้ใช้บริการ

4.2.1 มหาวิทยาลัยบางแห่งมีผู้ใช้บริการยืมอยู่น้อยมาก เนื่องจากขั้นตอนในการยืมระหว่างห้องสมุดผู้ใช้สับสน ไม่เข้าใจวิธีการที่จะ ไปยืม

4.2.2 ผู้ใช้บริการไม่กรอกรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ที่ต้องการอย่างครบถ้วน และบางครั้งก็ยังไม่ทราบว่าขอยืมสิ่งพิมพ์รายการใด บางแห่งขอแบบฟอร์มการยืมคราวละมาก ๆ โดยไม่ระบุรายการของสิ่งพิมพ์ที่จะขอยืม และใช้แบบฟอร์มการยืมไม่หมด เพราะห้องสมุดที่ใหยืมอาจไม่มีวัสดุที่ตนต้องการ ทำให้ห้องสมุดผู้ให้ยืมต้องเสียแบบฟอร์มการยืมโดยไม่จำเป็น

4.3 ปัญหาด้านกฎระเบียบการให้บริการ

4.3.1 ด้านกฎระเบียบพบว่าห้องสมุดบางแห่งเคร่งครัดต่อกฎเกณฑ์ และระเบียบในการยืมระหว่างห้องสมุดมากเกินไป โดยไม่มีการผ่อนผันตามความจำเป็น และห้องสมุดบางแห่งขอยืมหนังสือเกินจำนวนอัตราที่กำหนด

4.3.2 การขอยืมระหว่างห้องสมุดยืมได้เฉพาะในเวลาราชการ เนื่องจากบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบในการขอยืมระหว่างห้องสมุด ไม่มาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ

4.3.3 แบบฟอร์มที่กรอกรายการยืมวัสดุนั้นแต่ละชุดใช้ได้กับการยืมวัสดุเพียง 1 รายการ ถ้าผู้ขอรับบริการขอยืมครั้งละหลาย ๆ รายการ ทำให้เสียเวลาในการกรอกแบบฟอร์มการยืมหลายใบ

4.4 ปัญหาด้านบริการ

4.4.1 ขาดแคลนยานพาหนะที่ใช้ติดต่อในการยืมและคืนวัสดุที่ยืมระหว่างห้องสมุด

4.4.2 การคมนาคมที่ไม่สะดวก ระบบการไปรษณีย์ที่ขาดประสิทธิภาพทำให้มีการส่งหนังสือระหว่างกันได้ล่าช้า และหายได้ง่าย

4.4.3 ระบบงานและนโยบายของห้องสมุดบางแห่งไม่เอื้อต่อการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

4.5 ปัญหาด้านสิ่งพิมพ์

4.5.1 การกำหนดประเภทสิ่งพิมพ์ทำให้ยืมมีความแตกต่างกันอยู่ โดยที่ห้องสมุดบางแห่งจะกำหนดให้ยืมปฏิญานินท์เพียงครั้งเดียวเพื่อทำสำเนาเอกสารไว้ในห้องสมุดที่ขอยืมมาเท่านั้น

4.5.2 สภาพของหนังสือเก่าชำรุดมาก ไม่อยู่ในสภาพที่จะให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดได้

4.5.3 ขาดคู่มือในการกำหนดแหล่งเอกสารโดยเฉพาะ สหบัตรและรวมรายชื่อเอกสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็นงานวิจัยในต่างประเทศ และงานวิจัยในประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยในต่างประเทศ

อเลมนา และอันทวี่ (Alemna and Antwi. 1990 : 273) ได้ศึกษาถึงการปฏิบัติด้านความร่วมมือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกานา ซึ่งเน้นในเรื่องบริการยืมระหว่างห้องสมุด การถ่ายสำเนาเอกสารและการแลกเปลี่ยนวัสดุ ตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวกับความร่วมมือวัตถุประสงค์เพื่อที่จะค้นหาข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่นประเภทของกิจกรรมความร่วมมือที่ห้องสมุดเข้าไปเกี่ยวข้องในปัจจุบัน ความร่วมมือด้านใดที่จะดำเนินการในอนาคต และปัญหาที่พบในกิจกรรมความร่วมมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือห้องสมุดมหาวิทยาลัย 3 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า บริการยืมระหว่างห้องสมุดเป็นรูปแบบที่นิยมที่สุดของความร่วมมือในห้องสมุด และทำให้วัสดุมีการใช้อย่างมากเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดอื่น การบริการถ่ายสำเนาเอกสารมีความจำเป็น โดยเฉพาะในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนการบริการทางบรรณานุกรม จากการสำรวจผลแสดงออกมามีบริการด้านนี้น้อยมาก คือไม่มีการทำสหบรรณยืมวารสาร เครื่องมือทางบรรณานุกรมไม่ดี และยังพบปัญหาของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเกี่ยวกับบรรณรายการในเรื่องของการให้หัวเรื่องที่ตรงกัน ดังนั้นในการที่จะใช้ข้อมูลร่วมกัน โดยดูจากบรรณรายการนั้นไม่สามารถกระทำได้ เพราะบรรณรายการไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังพบปัญหาเรื่องจำนวนบรรณารักษ์ไม่เพียงพอและขาดประสิทธิภาพ ไม่มีความรู้ทางด้านวิชาการดีพอความไม่ทันสมัยของทรัพยากรทำให้มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เครื่องถ่ายสำเนาเสียบ่อยเป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมความร่วมมือ

ซิดดีกี (Siddiqui. 1990 : 329) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสถิติการยืมระหว่างห้องสมุดจากแบบฟอร์มทำสำเนาเอกสารการขอยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยมีวัตถุประสงค์ คือต้องการชี้ให้เห็นว่าสถิติการยืมระหว่างห้องสมุดนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้องค์กรเห็นถึงประสิทธิภาพของการให้บริการทั้งยังเป็นแนวทางที่จำเป็นในการพัฒนางานบริการห้องสมุดในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทรัพยากร ซึ่งบันทึกของการยืมระหว่างห้องสมุดสามารถนำไปใช้ประเมินความคืบหน้าของสาขาวิชาต่าง ๆ ของทรัพยากรในห้องสมุดได้ ในเรื่องการสอนการใช้ห้องสมุด สถิติการยืมระหว่างห้องสมุดที่วิเคราะห์แล้ว จะแสดงให้เห็นว่ามีภาควิชาใดในมหาวิทยาลัยที่ไม่ใช้บริการของห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ และข้อมูลจากการยืมระหว่างห้องสมุดจะชี้ให้เห็นว่า ภาควิชาใดมาใช้ห้องสมุดมากที่สุด หรือหน่วยงานไหนที่ให้บริการยืมเอกสารได้

อย่างรวดเร็ว อีกทั้งข้อมูลของสถิติบริการยืมระหว่างห้องสมุดที่เก็บไว้นั้นจะเป็นการแสดงแนวโน้มในการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณด้วย ผู้วิจัยได้รวบรวมสถิติงานบริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยเก็บข้อมูลจากแบบฟอร์มขอรับบริการ ที่ให้บริการระหว่าง 1 เมษายน 1985 ถึง 31 มีนาคม 1986 ผลการวิจัยพบว่า ในการรวบรวมสถิตินั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจเพราะยังไม่เคยมีการรวบรวมสถิติบริการยืมระหว่างห้องสมุดมาก่อน และจากการวิเคราะห์ผลด้านต่าง ๆ พบว่า สถิติการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด เมื่อจำแนกตามภาควิชาปรากฏว่า ภาควิชาคณิตศาสตร์มาใช้บริการมากที่สุด รองลงมาคือภาควิชาวิศวกรรมโยธา จำแนกตามผู้ใช้บริการพบว่า อาจารย์เป็นผู้นมาขอใช้บริการมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ระยะเวลาที่ใช้ในการให้บริการที่ผู้ใช้ได้รับ เอกสารคือ ภายในระยะเวลา 1 เดือน เนื่องจากระยะทางระหว่างประเทศชาติอาระเบียมีแหล่งข้อมูลอยู่ห่างไกล ส่วนวารสาร จะมีผู้ขอใช้บริการมากที่สุด รายชื่อวารสาร 73 รายการมีผู้ขอใช้ 3 รายขึ้นไป ขณะที่วารสารอีก 10 ชื่อ มีผู้ขอใช้บริการตั้งแต่ 4 รายขึ้นไป ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถส่งไปทำงานฝ่ายพัฒนาทรัพยากร เพื่อแนะนำวารสารเหล่านี้ควรจะได้พิจารณาเป็นอันดับแรกในการบอกรับ เพราะเป็นวารสารที่มีผู้ต้องการใช้มากที่สุด จากการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า จำนวนคำร้องขอรับบริการยืมระหว่างห้องสมุดทวีขึ้นตามจำนวนนักศึกษาในแต่ละปีซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีการให้งบประมาณแก่ห้องสมุดอย่างเพียงพอในการจัดเตรียมการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในแต่ละปีอีกด้วย

2. งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและปัญหาการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมีดังนี้

อัมพร บันศรี และวิสัย อัดคธิยา (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สัมฤทธิผลของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย การวิจัยเรื่องนี้เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือและการประสานงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน สัมฤทธิผลของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ตลอดจนหาแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อไปในอนาคต ในการสร้างเครือข่ายในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย และกลุ่มบรรณารักษ์ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหาร และบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติการเห็นด้วยกับการมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมากที่สุด ในด้านผลสำเร็จของการดำเนินงานและการนำผลงานของกลุ่มต่าง ๆ คือกลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรระหว่างห้องสมุด กลุ่มงาน

วิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการ กลุ่มงานบริการ กลุ่มงานวารสารและเอกสาร และกลุ่มงานโสตทัศนศึกษามาใช้นั้น ผู้บริหารห้องสมุดและบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติการส่วนใหญ่ เห็นด้วยอย่างมาก และมากที่สุดตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ การมีความร่วมมือระหว่างกลุ่มงานทุกกลุ่ม

จิระ อินทโกสม (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจทรัพยากรห้องสมุด การใช้ทรัพยากรบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งในประเทศไทย และศึกษาการใช้ทรัพยากรร่วมกันของห้องสมุดเหล่านั้น ตลอดจนการประสานงานเป็นโครงข่ายของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบบริหารและบริการทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 13 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาค ส่วนผลการวิจัยสรุปได้ว่า หอสมุดกลางเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีบุคลากรและทรัพยากรประเภทต่าง ๆ มากที่สุดและมีผู้ยืมมากที่สุด ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งมีระเบียบการให้ยืมทรัพยากรห้องสมุด โดยคำนึงถึงประเภทของผู้ใช้บริการ และประเภทของสิ่งพิมพ์ สำหรับบริการที่มีอยู่ในห้องสมุดทุกแห่ง คือบริการยืม และมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกันภายในห้องสมุด คือการยืมระหว่างห้องสมุด และบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าทางโทรศัพท์ ห้องสมุดส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดทุกประเภทไม่จำกัดเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนปัญหาที่พบคือ ห้องสมุดขาดทรัพยากรและบุคลากรปฏิบัติงาน ผู้ใช้สนใจบริการมากจนบริการไม่ทัน ผู้ใช้ห้องสมุดขาดความรู้ในการใช้ห้องสมุด และไม่ปฏิบัติตามกฎของห้องสมุด

อุไร วุฒิกัยการ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษานโยบาย วิธีดำเนินการ และปัญหาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือเพื่อศึกษานโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับบริการยืมระหว่างห้องสมุด และศึกษาถึงวิธีดำเนินการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัย วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และนักวิชาการโสตทัศนศึกษา จำนวน 19 คน จากห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัย 10 แห่งในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านนโยบายนั้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่งมีนโยบายในการยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างห้องสมุดเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการเผยแพร่ไปยังกลุ่มห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาด้วย

ส่วนนโยบายด้านอื่น ๆ นั้น มีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ เช่นวัตถุประสงค์ ขอบเขตการให้บริการ ลักษณะของการยืม การคิดค่าบริการ สำหรับนโยบายที่แตกต่างกันคือ จำนวนของสิ่งพิมพ์ที่ยืม ประเภทสื่อทัศนวัสดุที่ไม่ให้ยืม ระยะเวลาในการยืม สื่อทัศนวัสดุ และเงื่อนไขพิเศษต่าง ๆ ด้านวิธีดำเนินการ พบว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีวิธีดำเนินการคล้ายคลึงกันทั้งวิธีปฏิบัติในการเป็นห้องสมุดผู้ขอยืมและห้องสมุดผู้ให้ยืม ด้านปัญหา พบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ยังขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน การขาดแคลนบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการยืมระหว่างห้องสมุด คู่มือทางบรรณานุกรมไม่มีประสิทธิภาพ ระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ และไปรษณีย์ล่าช้า การใช้แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดไม่ถูกวิธี และปัญหาการติดตามทวงถาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบไปด้วย นิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ที่มาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ 7 สถาบัน จำนวนเฉลี่ย 775 คน สาเหตุที่คัดเลือกมาเฉพาะ 7 สถาบันนี้เพราะว่าเป็นสถาบันที่มีผู้มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยสม่ำเสมอ และมีปริมาณมากพอที่จะนำมาศึกษาได้ จำนวนประชากรได้จากการนำสถิติการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด 2 ปี คือปี พ.ศ. 2534 และพ.ศ. 2535 แล้วคิดเฉลี่ยภายใน 1 ปี ซึ่งได้จำนวนทั้งสิ้น 775 คน แยกตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้ง 7 สถาบัน ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรที่ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

สถาบันการศึกษา	จำนวนประชากรในแต่ละปี		
	พ.ศ.2534	พ.ศ.2535	เฉลี่ย/ปี
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	70	55	63
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน	208	185	197
3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์	84	76	80
4. มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา	59	38	49
5. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	43	47	45
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)	296	275	286
7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	52	57	55
รวม	812	733	775

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ได้มาจากประชากรดังกล่าวข้างต้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้คาดว่าจะใช้ระยะเวลา 3 เดือน
ดังนั้น ประชากรในการวิจัยจึงเป็นค่าเฉลี่ยของประชากรภายใน 3 เดือน

2.2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในข้อ 2.1 โดยใช้ตารางสำเร็จ
รูป เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่าง
135 คน

2.3 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันโดยคำนวณเทียบสัดส่วนแยกตามมหาวิทยาลัยทั้ง 7 สถาบัน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในแต่ละสถาบันจะสุ่มผู้มาใช้บริการตามสภาพความเป็นจริงในระยะเวลา 3 เดือน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

สถาบันการศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง เฉลี่ยใน ระยะเวลา 3 เดือน
	เฉลี่ย /ปี	เฉลี่ย 3 เดือน	
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	63	16	57
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน	197	50	34
3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์	80	20	14
4. มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา	49	13	9
5. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	45	12	8
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)	286	72	49
7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	55	14	10
รวม	755	197	135

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริการยืมระหว่างห้องสมุด
2. สัมภาษณ์นิสิตที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดถึงสภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการในการมาขอใช้บริการ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างแบบสอบถาม
3. สัมภาษณ์บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการยืม เกี่ยวกับปัญหาในการให้บริการกับผู้

4. ศึกษา "ระเบียบปฏิบัติการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2534"

ของทบวงมหาวิทยาลัย

5. ศึกษาจากคู่มือการใช้ห้องสมุด และระเบียบปฏิบัติการยืมระหว่างห้องสมุด ของมหาวิทยาลัยทั้ง 7 สถาบัน

6. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1-5 มาสร้างข้อคำถาม โดยให้มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ จำนวน 1 ชุด

7. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอประธาน และกรรมการควบคุมปัญญานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา ความชัดเจน และครอบคลุมเรื่องที่ถาม

8. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบรรณารักษ์ทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานในห้องสมุดหรือหัวหน้าฝ่ายบริการสิ่งพิมพ์ และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยืมระหว่างห้องสมุดมาแล้วอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความชัดเจนในการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา ตลอดจนขอบเขตของเนื้อหาเพื่อให้ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการถาม

9. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มประชากร ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนในข้อคำถาม

10. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาแก้ไขปรับปรุงและเสนอให้ประธานและกรรมการควบคุมปัญญานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง แล้วจึงนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิต ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง ในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด จำนวน 8 ข้อ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุด เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิต ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่ จำนวน 8 ข้อ

2.2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่นิสิตพบขณะไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่ห้องสมุดสถาบันอื่นๆ จำนวน 8 ข้อ

2.3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่นิสิตพบในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิต ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด จำนวน 8 ข้อ

3.2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ที่นิสิตไปขอยืมสิ่งพิมพ์ได้ปรับปรุง หรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด จำนวน 4 ข้อ

3.3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุง จำนวน 8 ข้อ

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้บริหารห้องสมุดและบรรณารักษ์งานบริการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้กับนิสิตระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กับบรรณารักษ์บริการยืมระหว่างห้องสมุดและได้ชี้แจงในการแจกแบบสอบถามพร้อมกับนัดหมายวัน เวลาที่จะเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

จากการแจกแบบสอบถามครั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2537 ถึงวันที่ 18 ตุลาคม 2537 ซึ่งประมาณว่าจะใช้เวลาเก็บแบบสอบถามเป็นเวลา 3 เดือน แต่เมื่อเวลาล่วงไป 2 เดือนแล้วปรากฏว่าได้จำนวนแบบสอบถามครบตามที่ต้องการ จึงหยุดเก็บและบางแห่งได้มากกว่าที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนแบบสอบถามที่ต้องการและได้รับกลับคืนมาจำแนกตามสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา	จำนวนแบบ สอบถามที่ ต้องการ	จำนวน แบบสอบถาม ที่ส่งไป	จำนวนแบบ สอบถามที่ ได้รับกลับคืน และสมบูรณ์
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	11	20	17
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน	34	40	39
3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์	14	20	19
4. มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา	9	20	15
5. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	8	20	17
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)	49	60	53
7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	10	20	10
รวม	135	200	170

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล (๗) ปัทมาภรณ์

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. แจกแจงความถี่ของคำตอบในแบบสอบถามตอนที่ 1 และคำนวณหาค่าร้อยละ

2. แจกแจงความถี่ของคำตอบตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยกำหนดคะแนนให้ในแต่ละระดับดังนี้ (Best and Kahn. 1989 : 196-197)

ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับมากที่สุด	ให้คะแนนเป็น 5
ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับมาก	ให้คะแนนเป็น 4
ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับปานกลาง	ให้คะแนนเป็น 3
ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับน้อย	ให้คะแนนเป็น 2
ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนนเป็น 1

มาตรา ๑๖ แผนงานฯ ค่าเฉลี่ย

สำหรับการแปลความหมายค่าเฉลี่ยถือเกณฑ์ ดังนี้ (ยุพา มานะจิตต์. 2534 : 9)

- 4.50 - 5.00 หมายถึง ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง ข้อที่เป็นปัญหาหรือมีความต้องการในระดับน้อยที่สุด

3. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาและความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างนิสิตต่างสถาบัน โดยใช้ F-test หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Kuels test)

ข้อมูลในการคำนวณและหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยตลอดจนการเปรียบเทียบความแตกต่าง ได้ใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Science - X)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าร้อยละ

5.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

5.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.4 วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้สถิติค่าเอฟ (F-test)

5.5 ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนหากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Kuels test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ และความหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ระดับขั้นของความเป็นอิสระ
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
มก	แทน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
จฬ	แทน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มธ	แทน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
มม	แทน	มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา
มร	แทน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มศว	แทน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)
สจพ	แทน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ปัญหาการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิต มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ของนิสิตมหาวิทยาลัย
ของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัย
ของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิต
มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐใน
เขตกรุงเทพมหานคร

1.1 แหล่งที่ทำให้นิสิตทราบว่าในสถาบันที่ศึกษาอยู่มีบริการยืมระหว่างห้องสมุด
แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 แหล่งที่ทำให้นิสิตทราบว่าในสถาบันที่ศึกษาอยู่มีบริการการยืมระหว่างห้องสมุด

N=170

ข้อ	แหล่งที่ทำให้นิสิตทราบ *	ความถี่	ร้อยละ
1	เพื่อนแนะนำให้ทราบ	78	32.64
2	อาจารย์ผู้สอนวิชาการใช้ห้องสมุด	37	15.48
3	การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด	63	26.36
4	การอ่านจากคู่มือการใช้ห้องสมุด	46	19.24
5	จากอาจารย์ที่สอนได้กำหนดให้นิสิตไปค้นคว้าจาก ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ	6	2.51
6	จากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด	5	2.09
7	ป้ายประกาศของห้องสมุด	2	0.84
8	ได้ยินคนอื่นคุยกัน	2	0.84
	รวม	239	100

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 4 แสดงว่าแหล่งที่ทำให้หนีตราบว่าสถาบันที่ศึกษาอยู่มีบริการยืมระหว่างห้องสมุด คือเพื่อนแนะนำให้ทราบมากที่สุดร้อยละ 32.64 รองลงมาหนีตราบว่ามีบริการยืมระหว่างห้องสมุดจากการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดร้อยละ 26.36

1.2 ความถี่ในการขอแบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุด ที่นำไปยืมสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 ความถี่ในการขอแบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดที่นำไปยืมสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ

N=170

ข้อ	ความถี่ในการขอแบบฟอร์ม	ความถี่	ร้อยละ
1	ประมาณเดือนละ 2 ครั้ง	22	12.94
2	ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง	15	8.82
3	ประมาณ 3 เดือน 1 ครั้ง	6	3.53
4	ไม่แน่นอน	127	74.71
	รวม	170	100

จากตาราง 5 แสดงว่าการขอแบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดเพื่อนำไปยืมสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ นั้น บปรากฏว่าหนีตมาขอแบบฟอร์มไปใช้ในระยะเวลาที่ไม่แน่นอนร้อยละ 74.71 รองลงมาคือมาขอแบบฟอร์มไปใช้ประมาณเดือนละ 2 ครั้ง ร้อยละ 12.94

1.3 วัตถุประสงค์ที่ไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 วัตถุประสงค์ที่ไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

N=170

ข้อ	วัตถุประสงค์ที่ไปยืม *	ความถี่	ร้อยละ
1	<u>นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา</u>		
	เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์	90	44.77
	เพื่อประกอบการทำรายงาน	73	36.32
	ศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจ	37	18.41
	นำไปประกอบการสัมมนา	1	0.50
	รวม	201	100
1	<u>นิสิตระดับปริญญาตรี</u>		
	เพื่อประกอบการทำรายงาน	49	62.82
	ศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจ	24	30.77
	ศึกษาข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย	3	3.85
	ทำภาคนิพนธ์ หรือศิลปนิพนธ์	1	1.28
	ใช้ในการสอบ	1	1.28
	รวม	78	100

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 6 แสดงว่าวัตถุประสงค์ที่ไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาพบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด ร้อยละ 44.77 รองลงมาคือ เพื่อประกอบการทำรายงาน ร้อยละ 36.32 ส่วนนิสิตในระดับปริญญาตรี พบว่า วัตถุประสงค์ที่ไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดมากที่สุดคือ เพื่อประกอบการทำรายงานร้อยละ 62.82 รองลงมา ศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจร้อยละ 30.77

1.4 สาเหตุที่ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 สาเหตุที่ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น

N=170

ข้อ	สาเหตุที่ไปใช้บริการยืม *	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่มีสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดของตน	122	36.97
2	มีแต่หาไม่พบ	23	6.97
3	มีแต่ผู้อื่นยืมไป	20	6.06
4	แน่ใจว่าห้องสมุดนั้นมีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ	73	22.12
5	ต้องการขยายแหล่งการศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางขึ้น	85	25.76
6	ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ สะดวกในการเดินทางและการค้นคว้า	4	1.21
7	อาจารย์ผู้สอนให้ทำรายงานโดยใช้ปริิณยานพนธ์ที่มหาวิทยาลัยอื่น	3	0.91
	รวม	330	100

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 7 แสดงว่า สาเหตุที่นิสิตไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น เนื่องจาก ไม่มีสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดของตนมากที่สุด ร้อยละ 36.97 รองลงมาคือ ต้องการขยายแหล่งการศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางขึ้น ร้อยละ 25.76

1.5 ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ไปขอยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 8

ตาราง 8 ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ไปขอยืมระหว่างห้องสมุด

N=170

ข้อ	ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ขอยืม *	ความถี่	ร้อยละ
<u>นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา</u>			
1	ปริญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์	85	37.28
2	งานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ปริญานิพนธ์	51	22.37
3	หนังสือทั่วไป	57	25.00
4	วารสาร	33	14.47
5	สารคดีความรู้	2	0.88
	รวม	228	100
<u>นิสิตระดับปริญญาตรี</u>			
1	หนังสือทั่วไป	17	28.81
2	งานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ปริญานิพนธ์	49	83.05
3	วารสาร	13	15.29
4	ปริญานิพนธ์	6	7.06
	รวม	85	100

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 8 แสดงว่าประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ไปขอยืมระหว่างห้องสมุดนั้น นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ขอยืมสิ่งพิมพ์ประเภทปริญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์มากที่สุด ร้อยละ 37.28 รองลงมาขอยืมงานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ปริญานิพนธ์ ร้อยละ 22.37 ส่วนนิสิตระดับปริญญาตรีพบว่าขอยืมสิ่งพิมพ์ประเภทงานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ปริญานิพนธ์มากที่สุดร้อยละ 57.65 รองลงมาขอยืมหนังสือทั่วไปร้อยละ 20.00

1.6 แนวทางที่ใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมจากสถาบันอื่น แสดงดัง

ตาราง 9

ตาราง 9 แนวทางที่ใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมจากสถาบันอื่น ๆ

N=170

ข้อ	แนวทางที่ใช้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์ *	ความถี่	ร้อยละ
1	ตรวจสอบจากรายชื่อหนังสือใหม่ของแต่ละสถาบันที่ส่งมาให้ห้องสมุด	29	14.22
2	ตรวจสอบจากบัตรรายการที่สถาบันนั้น ๆ มาก่อน	104	50.98
3	ตรวจสอบจากดัชนีวารสารที่สถาบันนั้น ๆ มาก่อน	34	16.67
4	สอบถามทางโทรศัพท์	21	10.29
5	สอบถามเพื่อนที่อยู่ในสถาบันนั้น ๆ	8	3.92
6	ดูบรรณานุกรมท้ายเล่มของปริทัศน์หนังสือ	3	1.47
7	ค้นจากคอมพิวเตอร์	2	0.98
8	อาจารย์ประจำวิชาที่สอนแนะนำ	2	0.98
9	ดูจากบทคัดย่อของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	1	0.49
	รวม	204	100

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 9 แสดงว่า แนวทางที่ใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมจากสถาบันอื่นนั้นพบว่า ใช้แนวทางโดยตรวจสอบจากบัตรรายการที่สถาบันนั้นมาก่อนมากที่สุดร้อยละ 50.98 รองลงมาคือ ตรวจสอบจากดัชนีวารสารที่สถาบันนั้น ๆ มาก่อนร้อยละ 16.67

1.7 ลักษณะของการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 10

ตาราง 10 ลักษณะของการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

N=170

ข้อ	ลักษณะการให้บริการยืม	ความถี่	ร้อยละ
1	ด้วยตนเอง	169	91.85
2	ทางโทรสาร	4	2.17
3	ทางไปรษณีย์	5	2.72
4	ให้ห้องสมุดยืมให้	3	1.63
5	ให้เพื่อนยืมให้	3	1.63
	รวม	184	100

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 10 แสดงว่าลักษณะของการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดพบว่า นิสิตไปขอยืมด้วยตนเองมากที่สุด ร้อยละ 91.85 รองลงมาคือนิสิตขอใช้บริการยืมทางไปรษณีย์ ร้อยละ 2.72

1.8 ปริมาณการใช้แบบฟอร์มการยืนยันระหว่างห้องสมุดของนิสิต แสดงดัง

ตาราง 11

ตาราง 11 ปริมาณการใช้แบบฟอร์มการยืนยันของนิสิต

N=170

ข้อ	ปริมาณการใช้แบบฟอร์มการยืนยันของนิสิต	ความถี่	ร้อยละ
1	ส่วนใหญ่ใช้	141	82.94
2	ส่วนใหญ่ไม่ใช้	29	17.06
	รวม	170	100

จากตาราง 11 แสดงว่าปริมาณแบบฟอร์มการยืนยันระหว่างห้องสมุดที่นิสิตขอไปนั้นส่วนใหญ่นำไปใช้ร้อยละ 82.94 และไม่ใช้ร้อยละ 17.06

จากจำนวนผู้ที่ตอบว่า ไม่ใช่แบบฟอร์มการยืมนั้นได้ระบุสาเหตุของการไม่ใช้ดังแสดงไว้ในตาราง 12

ตาราง 12 สาเหตุที่ไม่ใช่แบบฟอร์มการยืม

N=29

ข้อ	สาเหตุที่ไม่ใช่	ความถี่	ร้อยละ
1	ใช้วิธีถ่ายเอกสาร แทนการยืมตัวเล่ม	6	20.69
2	ขณะที่นำไปคืนต้องเสียค่าเช่าใช้บริการอีก	4	13.79
3	กฎระเบียบไม่อำนวยความสะดวกเท่าที่ควร เช่น จะต้องส่งก่อน 9.00 น. หรือยืมได้เพียง 3 วัน	4	13.79
4	ไม่ระบุสาเหตุที่ไม่ใช่	15	51.73
	รวม	29	100

จากตาราง 12 แสดงว่านิสิตไม่ได้ระบุสาเหตุที่ไม่ใช่แบบฟอร์มถึงร้อยละ 51.73 รองลงมาคือ นิสิตได้ระบุถึงสาเหตุที่ไม่ใช่แบบฟอร์มไว้ว่า ใช้วิธีถ่ายเอกสารแทนการยืมตัวเล่ม ร้อยละ 20.69

ตอนที่ 2 ปัญหาการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขต

กรุงเทพมหานคร

2.1 ปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่
แสดงดังตาราง 13

ตาราง 13 ปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ในสถาบันที่ศึกษาอยู่

ข้อ	ปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมในสถาบันที่ศึกษาอยู่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ไม่สามารถมาใช้บริการยืมนอกเวลาราชการได้	3.26	1.35	ปานกลาง
2	ผู้ให้บริการยังไม่เข้าใจในกฎข้อปฏิบัติของระเบียบการยืมอย่างถ่องแท้ ทำให้บริการล่าช้า	2.53	1.08	ปานกลาง
3	ผู้ให้บริการไม่มีมนุษยสัมพันธ์	2.29	0.99	น้อย
4	ผู้ให้บริการไม่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	2.46	1.00	น้อย
5	ขั้นตอนในการขอแบบฟอร์มการยืมของห้องสมุดมีความยุ่งยากและสับสน	2.57	1.07	ปานกลาง
6	ห้องสมุดไม่มีรายชื่อหนังสือ (union catalog) ที่จะใช้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์เพื่อไปยืมที่สถาบันอื่น	3.21	1.22	ปานกลาง
7	เสียเวลาในการรอเนื่องจากผู้ให้บริการต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นด้วย	2.79	1.02	ปานกลาง
8	แบบฟอร์มที่ให้ไปนั้นไม่สมบูรณ์ เช่น ไม่มีตราประทับ ไม่มีลายมือชื่อบรรณารักษ์ ทำให้ไม่สามารถใช้แบบฟอร์มได้	2.01	1.01	น้อย
	รวม	2.64	0.69	ปานกลาง

จากตาราง 13 แสดงว่า ปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่นั้น โดยรวมแล้วปรากฏว่านิสิตมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านิสิตไม่สามารถมาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการได้เป็นอันดับแรก แต่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) รองลงมาคือห้องสมุดไม่มีรายชื่อ

หนังสือ (union catalog) ที่จะใช้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์เพื่อไปยืมที่สถาบันอื่น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) เช่นกัน

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น แสดงดังตาราง 14

ตาราง 14 ปัญหาเกี่ยวกับการไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น

ข้อ	ปัญหาที่นิสิตพบระหว่างไปขอใช้บริการยืมที่ห้องสมุดสถาบันอื่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ไม่สามารถไปใช้บริการยืมนอกเวลาราชการได้	3.58	1.29	มาก
2	ผู้ให้บริการยังไม่เข้าใจในกฎข้อปฏิบัติของระเบียบการยืมอย่างถ่องแท้ ทำให้บริการล่าช้า	2.83	1.14	ปานกลาง
3	ผู้ให้บริการไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	2.68	1.07	ปานกลาง
4	ผู้ให้บริการไม่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	2.71	1.05	ปานกลาง
5	ไม่ได้รับความสะดวกในการถ่ายเอกสาร	3.28	1.29	ปานกลาง
6	ไม่พบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมอยู่บนชั้น	3.28	1.17	ปานกลาง
7	สิ่งพิมพ์ที่ให้ยืมอยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์	2.73	1.06	ปานกลาง
8	ไม่มีป้ายหรือสัญลักษณ์ช่วยในการค้นหาหนังสือบนชั้น	2.56	1.16	ปานกลาง
	รวม	2.96	0.72	ปานกลาง

จากตาราง 14 แสดงว่า ปัญหาเกี่ยวกับการไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น โดยรวมแล้วนิสิตมีปัญหาลู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตไม่สามารถไปใช้บริการยืมนอกเวลาราชการได้เป็นอันดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือ นิสิตไม่ได้รับความสะดวกในการถ่ายเอกสาร และไม่พบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมอยู่บนชั้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) เท่ากัน

2.3 ปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 15

ตาราง 15 ปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด

ข้อ	ปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ในการที่ผู้ยืมต้องไปนำรายชื่อของสิ่งพิมพ์มาแจ้งให้บรรณารักษ์ทราบก่อนจึงจะออกแบบฟอร์มให้ นั้นทำให้เสียเวลามาก	3.38	1.12	ปานกลาง
2	รายละเอียดในแบบฟอร์มการยืมมีมากเกินไป	2.86	1.03	ปานกลาง
3	จำนวนสิ่งพิมพ์ที่กำหนดให้ยืม 3 เล่ม/คน นั้นน้อยเกินไป	3.79	1.11	มาก
4	การยึดบัตรประจำตัวนิสิต หรือบัตรห้องสมุดไว้ ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการไปใช้บริการอื่น ๆ	3.78	1.22	มาก
5	ระยะเวลาในการยืมสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันนั้นไม่เท่ากัน	3.65	1.09	มาก
	รวม	3.49	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 15 แสดงว่า ปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด โดยรวมแล้วมีปัญหายู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในเรื่องของจำนวนสิ่งพิมพ์ที่กำหนดให้ยืม 3 เล่ม / คนนั้นน้อยเกินไป เป็นอันดับแรกซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือนิสิตมีปัญหาในเรื่องถูกยึดบัตรประจำตัวนิสิต หรือบัตรห้องสมุดไว้ ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการไปใช้บริการอื่น ๆ อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 3.78$)

ตอนที่ 3 ความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

3.1 ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติม ในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 16

ตาราง 16 ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

ข้อ	ความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตศึกษาอยู่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการยืมระหว่างห้องสมุดด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง	4.22	0.78	มาก
2	ให้มีบุคลากรประจำที่รับผิดชอบยืม-คืนระหว่างห้องสมุดโดยเฉพาะ	3.98	0.93	มาก
3	ให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมให้ก่อนไปขอรับบริการ	3.91	1.00	มาก
4	ให้ห้องสมุดทุกสถาบันควรมีบริการยืมระหว่างห้องสมุดทางโทรสาร (Fax)	4.12	0.95	มาก
5	สามารถตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดต่าง ๆ ด้วยระบบออนไลน์	4.48	0.81	มาก
6	ต้องการให้มีบริการยืมระหว่างห้องสมุดกับห้องสมุดในต่างประเทศด้วย	3.99	1.13	มาก
7	ให้มีบัญชีที่รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืม	4.51	0.72	มากที่สุด
8	ต้องการขอแบบฟอร์มการยืมไปก่อน โดยกรอกรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ภายหลัง	4.29	0.94	มาก
	รวม	4.19	0.59	มาก

จากตาราง 16 แสดงว่า ความต้องการของนิสิตที่จะให้สถาบันที่ตนศึกษาอยู่ได้รับการปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยรวมแล้วมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านิสิตต้องการให้มีบัญชีที่รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมเป็นอันดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือต้องการให้สามารถตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดต่าง ๆ ด้วยระบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) และต้องการขอแบบฟอร์มการยืมไปก่อน โดยกรอกรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ภายหลัง ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 4.29$)

3.2 ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้รับการปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 17

ตาราง 17 ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้รับการปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

ข้อ	ความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น ๆ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ให้มีบุคลากรประจำที่รับผิดชอบงานยืม-คืนระหว่างห้องสมุดโดยเฉพาะ	4.19	0.84	มาก
2	ให้มีรายการค้นระบบอัตโนมัติ ซึ่งสามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ได้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์	4.55	0.74	มากที่สุด
3	ให้จัดทำป้าย สัญลักษณ์ หรือคำอธิบายในการที่จะช่วยค้นหาสิ่งพิมพ์	4.40	0.76	มาก
4	ให้มีบริการยืม-คืน ระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการ	4.57	0.74	มากที่สุด
	รวม	4.43	0.62	มาก

จากตาราง 17 แสดงว่า ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดนั้นโดยรวมแล้ว มีความต้องการในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านิสิตมีความต้องการให้มีบริการยืมระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการเป็นอันดับแรกซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา นิสิตต้องการให้มีรายการค้นระบบอัตโนมัติ ซึ่งสามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ได้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.55$)

3.3 ความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติม แสดงดังตาราง 18

ตาราง 18 ความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติม

ข้อ	ความต้องการเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ต้องการขอยืมสิ่งพิมพ์จำนวนมากกว่า 3 เล่ม	4.46	0.79	มาก
2	ต้องการขอยืมสิ่งพิมพ์ต่อได้โดยทางโทรศัพท์	4.26	0.98	มาก
3	ต้องการให้ขยายขอบเขตในการยืม โดยสามารถไปยืมที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนได้	4.30	0.88	มาก
4	สามารถใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดได้ โดยไม่ต้องขอแบบฟอร์ม	3.98	1.16	มาก
5	งานวิจัยที่อยู่ในรูปของแผ่นดิสก์นั้น ต้องการให้มีบริการสำเนาข้อมูลลงในแผ่นดิสก์ได้	4.32	0.80	มาก
6	สามารถขอยืมสิ่งพิมพ์ทางโทรศัพท์ แล้วให้ส่งมาทางเครื่องโทรสารได้	4.26	0.89	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ	ความต้องการเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
7	สามารถขอยืมวัสดุทัศนวัสดุบางประเภทได้	4.11	0.87	มาก
8	ให้มีการกำหนดระยะเวลาในการยืมระหว่างห้องสมุดของ สิ่งพิมพ์แต่ละประเภทให้เท่ากัน	3.96	1.03	มาก
	รวม	4.21	0.62	มาก

จากตาราง 18 แสดงว่าความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมขึ้น โดยรวมแล้วมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความต้องการในระดับมากทั้งสิ้น ข้อที่มีความต้องการเป็นอันดับแรกคือ นิสิตต้องการขอยืมสิ่งพิมพ์จำนวนมากกว่า 3 เล่ม ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมานิสิตมีความต้องการในเรื่องงานวิจัยที่อยู่ในรูปของแผ่นดิสก์นั้นต้องการให้มีการบริการสำเนาข้อมูลลงในแผ่นดิสก์ได้ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 4.32$)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืม
ในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่ แสดงดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความแตกต่างของปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	6	2.92	.49	1.02
ภายในกลุ่ม	163	77.55	.48	
รวม	169	80.47		

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่าปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่นั้นมีปัญหการยืม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาที่นิสิตไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น ๆ แสดงดังตาราง 20

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตไปขอใช้บริการยืมที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	6	3.67	.61	1.17
ภายในกลุ่ม	163	84.94	.52	
รวม	169	88.64		

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่ไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น ๆ นั้นมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 21

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับ ระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	6	5.34	.89	1.48
ภายในกลุ่ม	163	97.88	.60	
รวม	169	103.22		

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่าปัญหาที่นิสิตพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร

5.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการที่นิสิตต้องการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความต้องการที่นิสิตต้องการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	6	1.63	.27	.77
ภายในกลุ่ม	163	56.75	.35	
รวม	169	58.38		

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่าความต้องการของนิสิตที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่ มีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดของตนได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดกันอย่างไม่มียุทธศาสตร์สำคัญทางสถิติ

5.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการที่นิสิตต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด แสดงดังตาราง 23

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความต้องการที่นิสิตต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	6	4.58	.76	2.05
ภายในกลุ่ม	163	59.97	.37	
รวม	169	64.55		

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่า นิสิตมีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติม ในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด ที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุงในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแสดงดังตาราง 24

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความต้องการเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุงในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	6	5.79	.97	2.69*
ภายในกลุ่ม	163	58.60	.36	
รวม	169	64.39		

$$F(=.05 ; df=6, 163)=2.16$$

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่า นิสิตมีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดได้ปรับปรุงในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อให้ทราบว่ามหาวิทยาลัยใดบ้างที่มีความต้องการแตกต่างกัน จึงนำคะแนนเฉลี่ยความต้องการไปทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Kuels Test) ปรากฏผลดังตาราง 25

ตาราง 25 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างของความต้องการที่นิสิตต้องการให้
ห้องสมุดปรับปรุงในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด จำแนกตามมหาวิทยาลัยเป็น
รายคู่

มหาวิทยาลัย	$\bar{X}$	มก	จฬ	มร	มม	มธ	สจพ	มศว
		3.99	4.00	4.07	4.20	4.22	4.28	4.44
มก	3.99	-	0.01	0.08	0.21	0.23	0.29	0.45*
จฬ	4.00		-	0.07	0.20	0.22	0.28	0.44
มร	4.07			-	0.13	0.15	0.21	0.37
म्म	4.20				-	0.02	0.08	0.24
มธ	4.22					-	0.06	0.22
สจพ	4.28						-	0.16
มศว	4.44							-

* $P < .05$

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นว่านิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน และนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) มีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดปรับปรุงในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดแตกต่างกัน โดยนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) มีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดปรับปรุงในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด ($\bar{X} = 4.44$) ในระดับที่สูงกว่านิสิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ($\bar{X} = 3.99$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับผลความแตกต่างระหว่างนิสิตมหาวิทยาลัยอื่น ๆ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการในการใช้บริการ ยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ สรุปผลตามลำดับดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นิสิตต่างมหาวิทยาลัยมีปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแตกต่างกัน
2. นิสิตต่างมหาวิทยาลัยมีความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐที่มาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้ 135 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดเป็นแบบเลือกตอบ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่

2.2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่นิสิตพบขณะไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ

2.3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่นิสิตพบในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด

ตอนที่ 3 ความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดในสถาบันที่นิสิตศึกษาอยู่ได้รับปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

3.2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ที่นิสิตไปขอยืมสิ่งพิมพ์ได้รับปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

3.3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กับบรรณารักษ์ และได้ชี้แจงในการแจกแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้ให้บรรณารักษ์ช่วยเก็บรวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยได้ไปรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ปรากฏว่าแบบสอบถามกลับคืนมา 170 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS-X คำนวณค่าสถิติดังนี้คือ

4.1 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

4.2 หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดและความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของปัญหาและความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดระหว่างนิสิตต่างสถาบัน โดยใช้ค่าสถิติ F-test และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Kuel's Test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

1. สภาพการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

นิสิตส่วนใหญ่ทราบว่าสถาบันที่ตนศึกษาอยู่นั้นมีบริการยืมระหว่างห้องสมุดจากเพื่อนแนะนำให้ทราบมากที่สุด (ร้อยละ 32.64) ความถี่ในการขอแบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดไปใช้อยู่

ในลักษณะที่ไม่แน่นอน (ร้อยละ 74.71) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด (ร้อยละ 44.77)
 ส่วนนิสิตระดับปริญญาตรีมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาประกอบการทำรายงานมากที่สุด (ร้อยละ 62.82)
 ส่วนสาเหตุที่ต้องไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น เนื่องจากไม่มีสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดของ
 ตนมากที่สุด (ร้อยละ 36.97) ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ไปขอยืมนั้น นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่จะ
 ขอยืมสิ่งพิมพ์ประเภทวิทยานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์มากที่สุด (ร้อยละ 37.28) ส่วนนิสิตระดับ
 ปริญญาตรี พบว่า ขอยืมงานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิทยานิพนธ์มากที่สุด (ร้อยละ 57.65) การที่
 นิสิตทราบว่าที่สถาบันอื่นมีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการจะยืมนั้น ส่วนใหญ่จะตรวจสอบจากบัตรรายการที่สถาบัน
 นั้น ๆ มาก่อนมากที่สุด (ร้อยละ 50.98) และลักษณะของการไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด
 พบว่า นิสิตไปขอยืมด้วยตนเองมากที่สุด (ร้อยละ 91.85) แบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดที่
 นิสิตขอไปนั้น ส่วนใหญ่นำไปใช้ (ร้อยละ 82.94)

2. ปัญหาการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ศึกษาอยู่
 โดยรวมแล้วนิสิตมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตไม่สามารถมา
 ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการได้เป็นอันดับแรก แต่อยู่ในระดับปานกลาง
 รองลงมาคือ ห้องสมุดไม่มีรายชื่อหนังสือ (Union catalog) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่นโดยรวม
 แล้วนิสิตมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นิสิตไม่สามารถไปใช้
 บริการยืมนอกเวลาราชการได้เป็นอันดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ นิสิตไม่ได้รับ
 ความสะดวกในการทำสำเนาถ่ายเอกสาร และไม่พบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมอยู่บนชั้นอยู่ในระดับ
 ปานกลาง เช่นกัน

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดโดยรวมแล้วมีปัญหาอยู่ใน
 ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาในเรื่องของจำนวนสิ่งพิมพ์ที่กำหนดให้
 ยืม 3 เล่ม/คน นั้นน้อยเกินไปเป็นอันดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ นิสิตมีปัญหาใน
 เรื่องถูกยึดบัตรประจำตัวนิสิตหรือบัตรห้องสมุดไว้ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการไปใช้บริการ
 อื่น ๆ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. ความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

3.1 ความต้องการของนิสิตที่จะให้สถาบันที่ตนศึกษาอยู่ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติ
 เพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยรวมแล้วมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตต้องการให้มีบัญชีที่รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันไว้ เพื่อใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมเป็นอันดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการให้สามารถตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดต่าง ๆ ด้วยระบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก และต้องการขอแบบฟอร์มการยืมไปก่อนโดยกรอกรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ภายหลัง ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3.2 ความต้องการของนิสิตที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดโดยรวมแล้ว มีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นิสิตมีความต้องการให้มีบริการยืมระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการเป็นอันดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมานิสิตต้องการให้มีรายการค้น ระบบอัตโนมัติ ซึ่งสามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ได้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

3.3 ความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดที่นิสิตต้องการให้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติม โดยรวม แล้วมีความต้องการอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความต้องการเป็นอันดับแรกคือ นิสิตต้องการขอยืมสิ่งพิมพ์ จำนวนมากกว่า 3 เล่ม

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

สำหรับปัญหาที่นิสิตพบขณะที่มาใช้บริการยืมในสถาบันที่ศึกษาอยู่ และไปขอใช้บริการยืมที่สถาบันอื่น ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการยืมนั้น พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือนิสิตต่างมหาวิทยาลัยมีปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดแตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบความต้องการเกี่ยวกับการยืมระหว่างห้องสมุด

สำหรับความต้องการของนิสิตที่จะให้ห้องสมุดได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมขอใช้บริการยืมในสถาบันที่ศึกษาอยู่ และไปขอใช้บริการยืมที่สถาบันอื่นนั้น พบว่า นิสิตมีความต้องการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความต้องการที่จะให้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในเรื่องของระเบียบการยืม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ ปรากฏว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต บางเขน และนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) มีความต้องการแตกต่างกัน โดยที่นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) มีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดปรับปรุงในเรื่องของระเบียบการยืมในระดับที่สูงกว่านิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต บางเขน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผลความแตกต่างระหว่างนิสิตมหาวิทยาลัยอื่น ๆ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การอภิปรายผลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการอภิปรายผลในลักษณะภาพรวม ของปัญหา และความต้องการที่นิสิตมาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดทั้ง 7 สถาบัน ดังนั้น ผลที่ได้จากการ อภิปรายครั้งนี้ถ้าจะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงด้านบริการการยืมระหว่างห้องสมุด ควร พิจารณาเป็นรายข้อของปัญหา และความต้องการ จากผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

ในด้านสภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด พบว่านิสิตที่มาใช้บริการยืมส่วนใหญ่ ทราบว่ามีการยืมระหว่างห้องสมุดจากเพื่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดยังขาดการ ประชาสัมพันธ์ที่ให้นิสิตทราบว่ามีการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันของตน และนิสิตที่มาใช้ บริการยืมส่วนใหญ่เป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะขอยืมสิ่งพิมพ์ เพื่อนำมาใช้ ประกอบการทำวิทยานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ และสิ่งพิมพ์ที่ขอยืมมานั้นส่วนใหญ่เป็นสิ่งพิมพ์ประเภท วิทยานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ที่เป็นเช่นนี้เพราะ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่จะต้องค้นคว้าหา ความรู้ด้วยตนเอง นอกเหนือจากที่เรียนในชั้นเรียน และจำเป็นต้องค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ มา เพิ่มเติม เช่น การทำรายงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอน หรือค้นคว้าเพื่อประกอบการสัมมนา ในวิชาที่เรียน ตลอดจนนำมาอ้างอิงในการทำวิจัย เพราะการศึกษาของระดับบัณฑิตศึกษานั้น ใน การทำวิจัยเรื่องใดก็ตามจะต้องค้นคว้าอย่างกว้างขวาง สะเอียดลึกซึ้งในประเด็นต่าง ๆ ที่ ผู้วิจัยทั้งหลายได้ทำไว้ ซึ่งงานวิจัยต่าง ๆ ที่อยู่ในห้องสมุดจะไม่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เช่น ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็จะมีสิ่งพิมพ์หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เปิดสอนในสถาบันของ ตนเอง หรือที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก็จะมีงานวิจัยลักษณะเฉพาะด้านของตน ดังนั้น ถ้านิสิต ต้องการที่จะใช้สิ่งพิมพ์ที่นอกเหนือจากห้องสมุดของตนเอง หรือให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามที่ต้องการ จึง จำเป็นที่จะต้องไปขอใช้บริการยืมจากห้องสมุดอื่น ๆ เพราะในสภาพเป็นจริงห้องสมุดแต่ละแห่ง ไม่สามารถที่จะจัดหาทรัพยากรทุกเรื่องทุกชิ้นมาบริการผู้ใช้ได้ตามความต้องการโดยครบถ้วน (อับสร มีสิงห์. 2530 : 30) เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลและสารนิเทศทางวิชาการต่าง ๆ ได้มี ปริมาณเพิ่มมากขึ้นในยุคของการทะลักทะลวยของสารนิเทศ (Alemna and Antwi. 1990 : 281) ดังนั้น จากการศึกษาพบว่ามากกว่าร้อยละ 55 ของผู้ใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด จำเป็นที่จะต้องใช้งานวิจัยเพื่อการเรียนรู้ของตนกว้างขวางขึ้น และถ้าไม่มีงานวิจัยในห้องสมุด ของตนจำเป็นที่จะต้องไปค้นคว้าและขอยืมจากห้องสมุดอื่น (Bourkoff. 1990 : 64-67)

สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ความถนัดในการขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดคิดเป็นร้อยละ 34.7 น้อยกว่านิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดถึงร้อยละ 65.3 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาค้นคว้าของนิสิตระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ยังไม่มี

ทำวิจัย และการเรียนจะศึกษาตามหลักสูตรโดยมีอาจารย์ผู้สอนมาบรรยายให้ความรู้ในชั้นเรียน และงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปของรายงาน ซึ่งการค้นคว้าจะไม่ลึกซึ้งเหมือนการทำปริญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ นิสิตปริญาตรีโดยมากจะใช้สิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในห้องสมุดของตน ซึ่งมีปริมาณมากพอที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าได้ จึงเป็นเหตุให้สภาพความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดน้อยกว่านิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

2. ปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

สำหรับการศึกษาดังปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดทั้ง 3 ด้านนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านิสิตมีปัญหาในการมาขอใช้บริการที่สถาบันของตนเอง และไปขอใช้บริการที่สถาบันอื่น ๆ เป็นปัญหาที่เหมือนกันคือ ไม่สามารถยืมนอกเวลาราชการได้ ส่วนปัญหาในด้านกฎระเบียบพบว่าห้องสมุดให้ยืมสิ่งพิมพ์ได้ไม่เกิน 3 เล่มนั้นไม่เพียงพอกับความต้องการ อีกทั้งนิสิต จะต้องถูกยึดบัตรห้องสมุดหรือบัตรประจำตัวนิสิตไว้ เมื่อมาขอแบบฟอร์มการยืม ทำให้นิสิตเกิดปัญหาในการไปขอใช้บริการด้านอื่น ๆ เพราะห้องสมุดบางสถาบันนั้นในการไปเข้าใช้ห้องสมุด หรือใช้บริการบางฝ่าย จำเป็นที่บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่จะต้องขอบัตรหรือเก็บบัตรไว้ ระหว่างเข้าใช้ห้องสมุดหรือยืมสิ่งพิมพ์ ดังนั้นทำให้นิสิตประสบปัญหามาก และระยะเวลาในการให้ยืมสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันก็ไม่เท่ากัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุดที่พบในประเทศไทยในด้านบริการ คือระบบงานและนโยบายของห้องสมุดบางแห่งไม่เอื้อต่อการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดเช่นยืมได้เฉพาะในเวลาราชการ เนื่องจากบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบในการยืมระหว่างห้องสมุดไม่มาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ จึงทำให้ไม่สามารถยืมหนังสือนอกเวลาราชการได้ ด้านกฎระเบียบก็พบว่า ห้องสมุดบางแห่งเคร่งครัดต่อกฎเกณฑ์ และระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดเกินไป โดยไม่ผ่อนผันตามความจำเป็น และห้องสมุดบางแห่งขอยืมหนังสือเกินจำนวนอัตราที่กำหนดไม่ได้ (จารุพร สัทธาธิก. 2515 : 82 ; จีระ อินทโกสม. 2524 : 138 ; อุไร วุฒิวิทย์การ. 2528 : 22 ; เต็มใจ สุวรรณทัต. 2513 : 74 ; ศิริพร สุวรรณะ. 2526 : 81 ; ชนิตา จรียาพรพงศ์. 2513 : 95)

3. เปรียบเทียบปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดพบว่า ปัญหาที่นิสิตพบในขณะที่มาขอใช้บริการในสถาบันที่ศึกษาอยู่ ปัญหาที่พบในขณะที่ไปขอใช้บริการที่สถาบันอื่น และปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดนั้น พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากใช้ระเบียบเดียวกันและนโยบายการยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างห้องสมุดมีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น วัตถุประสงค์การยืม ขอบเขตการให้บริการลักษณะของการยืม นอกจากนั้นวิธี

ดำเนินการยืมระหว่างห้องสมุดของมหาวิทยาลัยยังพบว่า ส่วนใหญ่มีวิธีดำเนินการคล้ายคลึงกันทั้งวิธีปฏิบัติในการเป็นห้องสมุด ผู้ขอยืม และห้องสมุดผู้ให้ยืม (อุไร วุฒิกิจการ. 2528 : 64) และในการวิจัยครั้งนี้มีข้อสังเกตว่า นิสิตที่มาใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ปัญหาที่พบบนเป็นปัญหาในลักษณะเดียวกัน เช่น พบปัญหาในเรื่องการไม่สามารถยืมนอกเวลาราชการได้ หรือจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ให้ยืม มีอัตราการให้ยืมไม่เกิน 3 เล่ม เหมือนกันทุกสถาบัน ทำให้มีนิสิตมีปัญหาในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดไม่แตกต่างกัน

4. ความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

ส่วนในเรื่องของความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดนั้น พบว่าทั้ง 3 ด้านมีความต้องการในการยืมระหว่างห้องสมุดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการในการมาขอใช้ในสถาบันที่ศึกษาอยู่นั้นนิสิตต้องการให้ห้องสมุดมีบัญชีที่รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันไว้ เพื่อใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ เหตุที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจากในสภาพปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยยังขาดคู่มือ เช่น สหัตถ์รายการของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่ทันสมัย และถูกต้อง ในการค้นหาสิ่งพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อเลมนา และอันทุย (Alemla and Antwi. 1990 : 273) ที่ได้ศึกษาพบว่าปัญหาที่พบในด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุดนั้นเนื่องมาจากไม่มีการทำสหัตถ์ รายชื่อวารสาร เครื่องมือทางบรรณานุกรมไม่ทันสมัย และนอกจากนั้น ในด้านความต้องการยังพบว่า นิสิตต้องการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดต่าง ๆ ด้วยระบบออนไลน์ และต้องการขอแบบฟอร์มการยืมไปก่อนโดยกรอกรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ที่จะยืมภายหลังในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นิสิตต้องเสียเวลาในการเดินทางไปค้นหาสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดสถาบันอื่นก่อน เพื่อให้ได้รายชื่อของสิ่งพิมพ์แล้วจึงมาขอแบบฟอร์มการยืมเพื่อกรอกรายละเอียดลงในแบบฟอร์มที่ห้องสมุดสถาบันของตนเอง จากนั้นนำแบบฟอร์มไปยืมสิ่งพิมพ์เป็นเหตุให้นิสิตต้องเสียเวลาเดินทางเป็นอย่างมากเพื่อจะได้มาซึ่งสิ่งพิมพ์ที่ตนต้องการ ยิ่งในสภาพการจราจรของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันนี้ติดขัดไม่สะดวกที่จะเดินทางไปไหนตามที่ตนต้องการในเวลาอันรวดเร็วได้ และในการกรอกรายชื่อของสิ่งพิมพ์ที่ยืมลงในแบบฟอร์ม ถ้าหากพบปัญหา เช่น สิ่งพิมพ์ที่จะยืมไม่ปรากฏอยู่บนชั้น หรือมีคนยืมไปแล้ว นิสิตก็ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงรายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ได้ ทำให้แบบฟอร์มนั้นใช้ไม่ได้จึงเป็นเหตุให้นิสิตต้องการที่จะขอแบบฟอร์มไปก่อน แล้วกรอกรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ภายหลัง

5. เปรียบเทียบความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด พบว่า ความต้องการในการใช้บริการในสถาบันที่ศึกษาอยู่ และความต้องการในการไปใช้บริการที่ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ นั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากนิสิตมีความต้องการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในลักษณะเดียวกันคือ ต้องการให้มีบัญชีที่รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืม และต้องการให้มีการสืบค้นด้วยระบบอัตโนมัติ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังต้องการให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการสืบค้นด้วยระบบออนไลน์ เพื่อจะได้ค้นสิ่งพิมพ์ที่ตนต้องการได้สะดวก และรวดเร็ว อีกทั้งยังต้องการให้มีบริการยืมระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในสภาพปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังไม่มีบริการในการค้นหาสิ่งพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ นอกจากนี้ก็ยังไม่มีสัปดาห์รายการ หนังสือและวารสารที่สมบูรณ์ และทันสมัย ตลอดจนนิสิตไม่สามารถมาใช้ยืม ระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการได้ เพราะห้องสมุดมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังขาดบุคลากรที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ให้บริการยืมนอกเวลาราชการ (อชญา แสงกระจ่าง และพลสุชนาสนีย์. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิราภรณ์ มณีโยย เป็นผู้สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2538)

สำหรับในเรื่องความต้องการของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.69$) เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ แล้วพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) มีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดปรับปรุงในเรื่องระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดสูงกว่านิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากความเคร่งครัดต่อกฎระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดของทั้งสองมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน เช่นในเรื่องของการขอยืมสิ่งพิมพ์จำนวนมากกว่า 3 เล่ม งานวิจัยที่อยู่ในรูปของแผ่นดิสก์ที่นิสิตต้องการให้สำเนาข้อมูลลงในแผ่นดิสก์ได้ และในการขยายขอบเขตในการยืม โดยสามารถไปยืมที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนได้ ตลอดจนการขอยืมสิ่งพิมพ์ทางโทรศัพท์ แล้วให้ส่งมาทางเครื่องโทรสารนั้น พบว่าที่สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) มีความเคร่งครัดต่อกฎระเบียบการยืมที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสูงกว่าที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ดังนั้นจึงเป็นผลให้นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดปรับปรุงในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุดต่ำกว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อห้องสมุด

1. ควรปรับปรุงระบบการยืมระหว่างห้องสมุดในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ห้องสมุดแต่ละแห่งควรรวบรวมรายชื่อหนังสือ วารสาร บทความ ฯลฯ บนทึกลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อการแลกเปลี่ยนระหว่างกันและกัน ในรูปของแผ่นดิสก์ จนกว่าห้องสมุดจะพัฒนาสู่ระบบออนไลน์

1.2 ให้มีบริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยที่นิสิตไม่ต้องใช้แบบฟอร์มการยืม ซึ่งในทางปฏิบัติห้องสมุดแต่ละแห่งสามารถดำเนินการได้โดยขอคู่มือประจำตัวนิสิต แล้วให้นิสิตกรอกรายละเอียด เช่น ชื่อ นามสกุล สถาบันที่ศึกษา คณะ วิชาเอก ฯลฯ ไว้เป็นหลักฐาน

1.3 ควรขยายขอบเขตการยืม ระหว่างห้องสมุดโดยให้สามารถยืมกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาตกลงร่วมกันในเรื่องของแนวปฏิบัติว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุด

1.4 ควรมีการติดตั้งโทรศัพท์ และเครื่องโทรสารให้พร้อม สำหรับการให้บริการหรือเพื่อใช้ในการยืมระหว่างห้องสมุด

2. การให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดนั้น ถึงแม้ว่าจะมีแนวปฏิบัติว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดของทบวงมหาวิทยาลัยเป็นหลักก็ตาม แต่ในการให้บริการของห้องสมุดแต่ละสถาบัน ควรพิจารณาผ่อนผันได้บ้างเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เช่น การยืมบัตร หรือนิสิตมีความจำเป็นที่จะต้องใช้นิตยสารมากกว่า 3 เล่ม ก็อาจอนุญาตให้ได้ในกรณีจำเป็น

3. ควรขยายเวลาการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ให้สามารถยืมนอกเวลาราชการได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก ให้กับนิสิตต่างสถาบันจะสามารถมาใช้บริการได้ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ทำให้ทรัพยากรห้องสมุดได้ถูกใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ควรมีการพิจารณาปรับปรุงแนวปฏิบัติว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ เช่นในเรื่องการขอยืมหนังสือที่สถาบันอื่นโดยไม่ต้องใช้แบบฟอร์มการยืม อีกทั้งนโยบายและเงื่อนไขของการยืมระหว่างห้องสมุด ควรให้มีความเสมอภาคกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบของการยืมระหว่างห้องสมุด ในลักษณะที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ เช่น การขอยืมระหว่างห้องสมุด โดยไม่ต้องใช้แบบฟอร์ม หรือการตรวจสอบ และยืมสิ่งพิมพ์ด้วยระบบออนไลน์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิชาบรรณารักษศาสตร์. ศัพท์บัญญัติวิชาบรรณารักษศาสตร์.

กรุงเทพฯ : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

"ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย," ข่าวสารห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2(2) : 1-2 ; กรกฎาคม 2526.

จารุพร สัทธาธิก. ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดเพื่อทำการวิจัยในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อัดสำเนา.

จารุวรรณ สินธุโสภณ. วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2521.

จีระ อินทโกสม. การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์

อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

ชนิดา จริยาพรพงศ์. การจัดหาและการใช้หนังสือของหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2525-2527. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.

เต็มใจ สุวรรณทัต. "การยืมหนังสือระหว่างห้องสมุด," วารสารห้องสมุด. 14(2) :

65-77 ; มีนาคม-เมษายน 2513.

ทบวงมหาวิทยาลัย. แนวปฏิบัติทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

พ.ศ. 2534. ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2534.

ทัศนิกา ศรีใบฎก และคนอื่น ๆ. "เปรียบเทียบอัตราการเพิ่มราคาหนังสือกับอัตราการเพิ่ม

งบประมาณค่าหนังสือในห้องสมุดมหาวิทยาลัย," วารสารบรรณศาสตร์. 3(4) : 94-97 ;

ตุลาคม 2523.

มาลินี ศรีพิสุทธิ. "ความร่วมมือในการบริการและเผยแพร่สารนิเทศ," ใน เอกสารการสอน

ชุดวิชาการบริการและเผยแพร่สารนิเทศ หน่วยที่ 8-15. หน้า 585-639. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

ยุพา มานะจิตต์. "การหาค่าสถิติพื้นฐาน," ใน เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการวิจัยใน

โครงการอบรมวิจัยเชิงปฏิบัติการ. หน้า 9. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

ศิริพร สุวรรณะ. "ระบบการยืมระหว่างห้องสมุด," วารสารห้องสมุด. 27(2) : 73-81 ;

เมษายน-มิถุนายน 2526.

สายสุดา คชเสนี. ห้องสมุดมหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2530.

สิริพันธ์ เดชพลกรัง และรินศิริ ทองคำ. "บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์วิชัญ ทับเที่ยง,"
ใน บนถนนสายวิชาชีพ. หน้า 18. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2537.

อัปสร มีสิงห์. "ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า : แนวความคิด," ใน การสัมมนา
ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาครั้งที่ 5. หน้า 30. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

อัมพร ปันศรี และวิไลย์ อัดคธิยา. รายงานการวิจัยเรื่องสัมฤทธิ์ผลของความร่วมมือระหว่าง
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2530.

อุไร วุฒิกิจการ. "การยืมระหว่างห้องสมุด : ประวัติและพัฒนาการ," ใน การสัมมนาระดับ
ชาติเรื่องระบบบริการทรัพยากรสารนิเทศในประเทศไทย. หน้า 12-24. กรุงเทพฯ :
หอสมุดแห่งชาติ, 2536. อัดสำเนา.

_____. การศึกษานโยบาย วิธีดำเนินการและปัญหาในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของ
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

Alemna, A. A. and I. K. Antwi. "Library Cooperation Practices of
University Libraries in Ghana," International Library Review.
22 : 273-282 ; 1990.

Best, John W. and James V. Kahn. Research in Education. 6th ed.
Englewood Cliffo, N.J. : Prentice Hall, 1989.

Bourkoff, Vivienne. "Search and Research Needed," Herald of Library
Science. 29(1-2) : 64-67 ; January - April, 1990.

Harrod, Leonard Montague. Harrod's Librarians's Glossary of Terms Used
in Librarianship, Documentation and the Book Crafts and Reference
Book. 7th ed. Aldershot : Gower, 1990.

King, Geraldine and Herbert F. Johnson. "Interlibrary Loan," in
Encyclopedia of Library and Information Science v.12. edited by
Allen Kent, Harold Lancour and Jay E. Daily. p. 196-211.
New York : Marcel Dekker, Inc., 1974.

- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining Sampling Size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement. 3 : 608-609 ; Autumn, 1970.
- Nicklin, Julie L. "Rising Costs and Dwindling Budgets Force Libraries to Make Damaging Cuts in Collections and Services," Chronicle of Higher Education. February 19, 1992. p. 28-30.
- Siddiqui, Moid A. "Interlending in a University Library : The KFUPM Library Experience," International Library Review. 22(4) : 329 - 338 ; December, 1990.
- Thomson, Sarah Katharine. Interlibrary Loan Involving Academic Libraries. Chicago : American Library Association, 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

๑

จดหมายขอความร่วมมือในการวิจัยและแบบสอบถาม

สำเนา

ที่ ทม 1007/2410

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

21 กรกฎาคม 2537

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางธิดาภรณ์ มณีชัย เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง สภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัย
ของรัฐ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ.สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์

ประธาน

อ.ผกายวรรณ เจียมเจริญ

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญตำแหน่ง.....

เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณใน
ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใดๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119

สำเนา

ที่ ทม 1007/3044

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

สิงหาคม 2537

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางอิราภรณ์ มณี้อย เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง สภาพการใช้ปัญหาและความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัย
ของรัฐ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ.สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์

ประธาน

อ.ผกายวรรณ เจียมเจริญ

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอความร่วมมือจากบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ปฏิบัติงาน
บริการยืมระหว่างห้องสมุดในการแจกแบบสอบถามให้กับนิสิตที่มาขอใช้บริการยืม-คืน ระหว่างห้องสมุดใน
ระหว่างเดือนกันยายน - พฤศจิกายน 2537 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใดๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119

แบบสอบถาม

เรื่อง

สภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

ตอนที่ 2 ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุด

ตอนที่ 3 ความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

2. โปรดอ่านคำนิยามต่อไปนี้ เพื่อความเข้าใจในการตอบแบบสอบถาม

บริการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงบริการที่เปิดโอกาสให้ผลิตจากห้องสมุดหนึ่งไปยืมสิ่งพิมพ์ หรือถ่ายสำเนา หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ จากอีกห้องสมุดหนึ่ง โดยที่ผลิตจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุดที่ได้กำหนดไว้

สภาพการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึงข้อเท็จจริงหรือสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด เช่น ผู้ใช้ไปขอยืมระหว่างห้องสมุดบ่อยครั้งเพียงใด ผู้ใช้ไปขอยืมสิ่งพิมพ์ประเภทใด

ผู้ให้บริการ หมายถึง บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุด และทำหน้าที่ให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

3. การตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อโดย

3.1 เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] ตามสภาพการใช้

3.2 เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] ในระดับของปัญหา ความต้องการในการยืมระหว่างห้องสมุด ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดตามความเป็นจริง

3.3 คำถามบางข้อตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตอนที่ 1 สภาพการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน [] หน้าข้อความหรือกรอกข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับสภาพการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของท่าน

1. ท่านทราบได้อย่างไรว่าในสถาบันของท่านมีบริการเกี่ยวกับการยืมระหว่างห้องสมุด
[ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ]

[] เพื่อนแนะนำให้ทราบ [] ทราบจากอาจารย์ผู้สอนวิชาการใช้ห้องสมุด

[] ทราบจากการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด

[] อ่านจากคู่มือการใช้ห้องสมุด [] อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านขอแบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุด แล้วนำไปยืมสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดอื่น ๆ บ่อยครั้งเพียงใด

[] ประมาณเดือนละ 2 ครั้ง [] ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง

[] ประมาณ 3 เดือน 1 ครั้ง [] ไม่แน่นอน

3. ท่านใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดเพื่อวัตถุประสงค์ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

นิสิตปริญญาเอก ไทย ตอบดังนี้

นิสิตปริญญาตรี ตอบดังนี้

[] เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำ
วิทยานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์

[] เพื่อประกอบการทำรายงาน

[] ศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจ

[] เพื่อประกอบการทำรายงาน

[] อื่น (โปรดระบุ):.....

[] ศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจ

[] อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่นเพราะ [ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ]

[] ไม่มีสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดของตน

[] มีแต่หาไม่พบ

[] มีแต่ผู้อื่นยืมไป

[] แน่ใจว่าห้องสมุดนั้นมีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ

[] ต้องการขยายแหล่งการศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางขึ้น

[] อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. สิ่งพิมพ์ที่ท่านไปขอยืมเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

นิสิตปริญญาเอก โท ตอบดังนี้

นิสิตปริญญาตรี ตอบดังนี้

☐ วิทยานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์	☐ หนังสือทั่วไป
☐ งานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิทยานิพนธ์	☐ งานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่
☐ หนังสือทั่วไป	วิทยานิพนธ์
☐ วารสาร	☐ วารสาร
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ท่านตรวจสอบได้อย่างไรว่าที่สถาบันอื่น มีสิ่งพิมพ์ที่ท่านต้องการจะยืม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ตรวจสอบจากรายชื่อหนังสือใหม่ของแต่ละสถาบันที่ส่งมาให้ห้องสมุด
- ☐ ตรวจสอบจากบัตรรายการที่สถาบันนั้น ๆ มาก่อน
- ☐ ตรวจสอบจากดัชนีวารสารที่สถาบันนั้น ๆ มาก่อน
- ☐ สอบถามทางโทรศัพท์
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. ท่านไปใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในลักษณะใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ด้วยตนเอง
- ☐ ทางโทรสาร (Fax)
- ☐ ทางไปรษณีย์
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. แบบฟอร์มการยืมระหว่างห้องสมุดที่ท่านขอไปนั้น ท่านได้ใช้หรือไม่

- ☐ ส่วนใหญ่ใช้
- ☐ ส่วนใหญ่ไม่ใช่

ถ้าท่านตอบข้อ ส่วนใหญ่ไม่ใช่ กรุณาบอกเหตุผลด้วยว่าไม่ใช่เพราะสาเหตุใด

เหตุผลที่ไม่ใช่เพราะ.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุด

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับปัญหาของท่าน โดยปัญหานั้นจัดแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 2.1 ปัญหาที่ท่านพบในขณะที่มาขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ท่านศึกษาอยู่

ลำดับที่	ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุด	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ไม่สามารถมาใช้บริการยืมนอกเวลาราชการได้.....					
2	ผู้ให้บริการยังไม่เข้าใจในกฎข้อปฏิบัติของระเบียบการยืมอย่างถ่องแท้ ทำให้บริการล่าช้า.....					
3	ผู้ให้บริการไม่มีมนุษยสัมพันธ์.....					
4	ผู้ให้บริการไม่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ.....					
5	ขั้นตอนในการขอแบบฟอร์มการยืมของห้องสมุดมีความยุ่งยากและสับสน.....					
6	ห้องสมุดไม่มีรายชื่อหนังสือ(union catalog)ที่จะใช้ตรวจสอบสิ่งพิมพ์เพื่อไปยืมที่สถาบันอื่น.....					
7	เสียเวลาในการรอเนื่องจากผู้ให้บริการต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นด้วย.....					
8	แบบฟอร์มที่ให้ไปนั้นไม่สมบูรณ์ เช่น ไม่มีตราประทับ ไม่มีลายมือชื่อบรรณารักษ์ ทำให้ไม่สามารถใช้แบบฟอร์มได้					

ตอนที่ 2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการไปขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดที่สถาบันอื่น ๆ

ลำดับที่	ปัญหาการยืมระหว่างห้องสมุด	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ไม่สามารถไปใช้บริการยืมนอกเวลาราชการได้.....					
2	ผู้ให้บริการยังไม่เข้าใจในกฎข้อปฏิบัติของระเบียบการยืมอย่างถ่องแท้ ทำให้บริการล่าช้า.....					
3	ผู้ให้บริการไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี.....					
4	ผู้ให้บริการไม่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ.....					
5	ไม่ได้รับความสะดวกในการถ่ายเอกสาร.....					
6	ไม่พบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมอยู่บนชั้น.....					
7	สิ่งพิมพ์ที่ใหยืมอยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์.....					
8	ไม่มีป้ายหรือสัญลักษณ์ช่วยในการค้นหาหนังสือบนชั้น.....					

ตอนที่ 2.3 ปัญหาที่ท่านพบเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด

ลำดับที่	ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ในการที่ผู้ใช้ต้องไปนำรายชื่อของสิ่งพิมพ์มาแจ้งให้บรรณารักษ์ทราบก่อนจึงจะออกแบบฟอร์มให้ นั้น ทำให้เสียเวลามาก.....					
2	รายละเอียดในแบบฟอร์มการยืมมีมากเกินไป.....					
3	จำนวนสิ่งพิมพ์ที่กำหนดให้ยืม 3 เล่ม/คน นั้นน้อยเกินไป.....					
4	การยึดบัตรประจำตัวนิสิต หรือบัตรห้องสมุดไว้ ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการไปใช้บริการอื่น ๆ					
5	ระยะเวลาในการยืมสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันนั้นไม่เท่ากัน					

ตอนที่ 2.4 ปัญหาอื่น ๆ ที่พบ

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความต้องการของท่าน

โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 3.1 เกี่ยวกับความต้องการของท่านที่ต้องการให้บริการยืม-คืนระหว่างห้องสมุดในสถาบันที่ท่านศึกษาอยู่ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในบริการด้านต่าง ๆ

ลำดับที่	ความต้องการในการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการยืมระหว่างห้องสมุดด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง.....					
2	ให้มีบุคลากรประจำที่รับผิดชอบงานยืม-คืนระหว่างห้องสมุดโดยเฉพาะ.....					
3	ให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืมให้ก่อนไปขอรับบริการ....					
4	ให้ห้องสมุดทุกแห่งควรมีบริการยืมระหว่างห้องสมุดทางโทรสาร (Fax).....					
5	สามารถตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดต่าง ๆ ด้วยระบบออนไลน์					
6	ต้องการให้มีบริการยืมระหว่างห้องสมุดกับห้องสมุดในต่างประเทศด้วย.....					
7	ให้มีบัญชีที่รวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ของแต่ละสถาบันไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ที่ต้องการยืม.....					
8	ต้องการขอแบบฟอร์มการยืมไปก่อน โดยกรอกรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ภายหลัง.....					

ตอนที่ 3.2 เกี่ยวกับความต้องการของท่านที่ต้องการให้ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ

ซึ่งท่านไปขอยืมสิ่งพิมพ์ได้ปรับปรุงหรือปฏิบัติเพิ่มเติมในบริการด้านต่าง ๆ

ลำดับที่	ความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ให้มีบุคลากรประจำที่รับผิดชอบงานยืม-คืนระหว่างห้องสมุดโดยเฉพาะ.....					
2	ให้มีรายการค้นระบบอัตโนมัติ ซึ่งสามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ได้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์.....					
3	ให้จัดทำป้าย สัญลักษณ์ หรือคำอธิบายในการที่จะช่วยค้นหาสิ่งพิมพ์.....					
4	ให้มีบริการยืม-คืน ระหว่างห้องสมุดนอกเวลาราชการ.....					

ตอนที่ 3.3 เกี่ยวกับความต้องการในเรื่องของระเบียบการยืมระหว่างห้องสมุด
ที่ท่านต้องการให้ปรับปรุง หรือปฏิบัติเพิ่มเติม

ลำดับที่	ความต้องการเกี่ยวกับระเบียบการยืม ระหว่างห้องสมุด	ระดับความต้องการ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ต้องการขอยืมสิ่งพิมพ์จำนวนมากกว่า 3 เล่ม					
2	ต้องการขอยืมสิ่งพิมพ์ต่อได้โดยทางโทรศัพท์..					
3	ต้องการให้ขยายขอบเขตในการยืม โดย สามารถไปยืมที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนได้					
4	สามารถใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดได้ โดย ไม่ต้องขอแบบฟอร์ม.....					
5	งานวิจัยที่อยู่ในรูปของแผ่นดิสก์นั้น ต้องการให้ มีบริการสำเนาข้อมูลลงในแผ่นดิสก์ได้.....					
6	สามารถขอยืมสิ่งพิมพ์ทางโทรศัพท์ แล้วให้ส่ง มาทางเครื่องโทรสารได้.....					
7	สามารถขอยืมวัสดุทัศนวัสดุบางประเภทได้...					
8	ให้มีการกำหนดระยะเวลาในการยืมระหว่าง ห้องสมุดของสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทให้เท่ากัน..					

ตอนที่ 3.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ภาคผนวก ข

แนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2534

(สำเนา)

แนวปฏิบัติทบวงมหาวิทยาลัย
ว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
พ.ศ.2534

เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้วางแนวปฏิบัติว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 แนวปฏิบัตินี้เรียกว่า "แนวปฏิบัติทบวงมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2534"

ข้อ 2 แนวปฏิบัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในแนวปฏิบัตินี้

"การยืมระหว่างห้องสมุด" หมายถึง การที่ห้องสมุดหนึ่งยืมสิ่งพิมพ์ และ/หรือ สื่อทัศนวัสดุ จากอีกห้องสมุดหนึ่ง หรือการทำสำเนาวัสดุดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของห้องสมุดผู้ยืม หรือสมาชิกของห้องสมุด

"การยืมระหว่างห้องสมุดเป็นกรณีพิเศษ" หมายถึง การที่ห้องสมุดหนึ่งอาจอนุญาตให้สมาชิกของห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งยืมสิ่งพิมพ์ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของห้องสมุดผู้ให้ยืม

"ห้องสมุดผู้ให้ยืม" หมายถึง ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

"ผู้ยืม" หมายถึง ห้องสมุดผู้ยืมและ/หรือสมาชิกของห้องสมุดผู้ยืม

"ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา" หมายถึง ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

"สิ่งพิมพ์" หมายถึง หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสาร จุลสาร วิทยานิพนธ์ ฯลฯ

"สื่อทัศนวัสดุ" หมายถึง แถบบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ วัสดุย่อส่วน แผ่นโปร่งใส ภาพฉีก แผ่นเสียง ฯลฯ

ข้อ 4 วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อจัดหาและให้บริการสิ่งพิมพ์ และ สื่อทัศนวัสดุ ระหว่างห้องสมุดให้เป็นไป ด้วยความสะดวก รวดเร็ว กว้างขวาง และคุ้มค่ายิ่งขึ้น

4.2 เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน อันจะเป็นการประหยัดงบประมาณของ ประเทศ โดยที่ห้องสมุดบางแห่งไม่จำเป็นต้องซื้อสิ่งพิมพ์ และ สื่อทัศนวัสดุประเภทมีผู้น้อย

หมวด 2

ขอบเขตการยืม

ข้อ 5 สิ่งที่ยืม ได้แก่ สิ่งพิมพ์และ/หรือ สื่อทัศนวัสดุของห้องสมุดที่จำเป็นในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย

หมวด 3

ผู้มีสิทธิใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด

ข้อ 6 ผู้มีสิทธิใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด ได้แก่

6.1 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

6.2 สมาชิกของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้รับการรับรองจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการยืมระหว่างห้องสมุด

หมวด 4

หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ยืมและห้องสมุดผู้ให้ยืม

ข้อ 7 หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ยืม

7.1 ผู้ยืมต้องปฏิบัติตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

7.2 ผู้ยืมต้องส่งคืนสิ่งพิมพ์และ/หรือ สื่อทัศนวัสดุ ตามกำหนดเวลาอย่าง คร่งครัด ห้องสมุดผู้ให้ยืมอาจงดให้บริการแก่ผู้ยืมที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบการยืมของห้องสมุด ผู้ให้ยืม

7.3 ผู้ยืมต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการยืมตามที่ห้องสมุดผู้ให้ยืมกำหนด

7.4 ผู้ยืมต้องรับผิดชอบในการชำรุดเสียหาย หรือสูญหายของสิ่งพิมพ์และ/หรือ สื่อทัศนวัสดุที่ยืมตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

7.5 บรรณารักษ์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการยืม ต้องติดตามผู้ยืมซึ่งเป็นสมาชิกห้องสมุดของตนที่มีหนี้สินค้างชำระกับห้องสมุดผู้ให้ยืม

7.6 การยืมเป็นกรณีพิเศษ ผู้ยืมต้องปฏิบัติตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

ข้อ 8 หน้าที่และความรับผิดชอบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

8.1 ห้องสมุดผู้ให้ยืมต้องให้ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย ทั้งนี้โดยไม่ขัดกับระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

8.2 ถ้าผู้ยืมไม่ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการยืมระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ห้องสมุดผู้ให้ยืมมีหน้าที่ทวงถาม หรือแจ้งให้ห้องสมุดผู้ยืมทราบ

ข้อ 9 การยืมสิ่งพิมพ์ และ/หรือ สื่อทัศนวัสดุ และวิธีปฏิบัติ

9.1 สิ่งพิมพ์

9.1.1 จำนวนสิ่งพิมพ์ และกำหนดระยะเวลาการยืมให้เป็นไปตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

9.1.2 การยืมโดยทั่วไปให้ต่ออายุการยืมได้ 1 ครั้ง หรือเป็นไปตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

9.2 สื่อทัศนวัสดุ

9.2.1 ให้เป็นการยืมระหว่างห้องสมุดเท่านั้น

9.2.2 จำนวนและกำหนดระยะเวลาการยืม และประเภทของสื่อทัศนวัสดุให้เป็นไปตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

9.3 วิธีปฏิบัติในการยืม

9.3.1 การยืมโดยใช้แบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุด ซึ่งกำหนดขึ้นร่วมกัน ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) ต้องกรอกข้อความให้สมบูรณ์ มีการประทับตราห้องสมุดผู้ยืม และลายเซ็นของบรรณารักษ์ผู้มีอำนาจลงนามกำกับ

(2) ให้ระบุวันที่หมดอายุของแบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุดอย่างชัดเจน คือ 2 สัปดาห์ นับจากวันที่กรอกแบบรายการนั้น หากพ้นกำหนดนี้แล้วจะนำมาใช้ยืมไม่ได้

(3) ในกรณีที่ผู้ยืมมายืมด้วยตนเอง ต้องแสดงบัตรประจำตัวพร้อม กับแบบกรอกรายการยืมระหว่างห้องสมุด

(4) การยืมทางไปรษณีย์ ให้อยู่ในดุลยพินิจของห้องสมุดผู้ให้ยืม

(5) จดหมายติดต่อและหีบห่อที่ส่ง ต้องระบุข้อความ "การยืมระหว่างห้องสมุด" ให้ชัดเจนและลงทะเบียนพัสดุไปรษณีย์ โดยผู้ยืมต้องตอบรับทุกครั้งที่ได้รับ

9.3.2 การยืมระหว่างห้องสมุดเป็นกรณีพิเศษ

ผู้มีสิทธิตามข้อ 6.2 ต้องปฏิบัติตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

9.4 ในกรณีที่มีการส่งคืนสิ่งพิมพ์ และวัสดุทัศนวัสดุเกินกำหนดเวลา ผู้ยืมต้องเสียค่าปรับตามระเบียบของห้องสมุดผู้ให้ยืม

(ลงชื่อ) พจน์ สะเพียรชัย

(นายพจน์ สะเพียรชัย)

ประธานคณะกรรมการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

8 พฤศจิกายน 2534

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. น.ส.พลสุข น้าสนีย์ วุฒิการศึกษา อ.ม.(บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้ารับราชการเป็นบรรณารักษ์ที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ในปี พ.ศ.2516 ปฏิบัติงานในด้านบริการยืม - คืน มาถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 22 ปี เคยเป็นหัวหน้าฝ่ายงานบริการยืม - คืน และปัจจุบันดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์ 6 ที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
2. น.ส.อัชชา แสงกระจ่าง วุฒิการศึกษา อ.ม.(บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้ารับราชการเป็นบรรณารักษ์ที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ในปี พ.ศ.2520 ปฏิบัติงานในด้านบริการยืม - คืน มาถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 18 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์ 6 และเป็นหัวหน้าฝ่ายงานบริการยืม - คืน ที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
3. นางพิมล เมฆสวัสดิ์ วุฒิการศึกษา กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร) เข้ารับราชการตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 ปฏิบัติงานหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการ และทำหน้าที่ให้บริการยืม - คืน ระหว่างห้องสมุดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 9 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้อำนวยการ และหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง (ประสานมิตร)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางธรรมาภรณ์

ชื่อสกุล มณี้อย

เกิดวันที่

21 มีนาคม 2498

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

499/223 ถ.ศรีอยุธยา ต.พญาไท

เขตราชเทวี กทม. 10400

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

พนักงานห้องสมุด ระดับ 4

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร กทม 10110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519

บกศ.สูง (ภาษาไทย) จากวิทยาลัยครูสวนดุสิต

พ.ศ. 2525

กศ.บ. (สุขศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

พ.ศ. 2538

กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) จากมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร